

ОЛЕНА КОПІНА, ОЛЬГА МІРОШНИК, ОЛЕКСІЙ СЕРДЮК

**Діалог поліції та громади
як соціальна технологія
впровадження принципів
COMMUNITY POLICING
у місцевій громаді**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ХАРКІВ 2018

Фонд Місцевої Демократії
Лабораторія мирних рішень
Харківській національній університет
внутрішніх справ

О. П. Копіна, О. С. Мірошник, О. О. Сердюк

**Діалог поліції та громади
як соціальна технологія
впровадження принципів
community policing
у місцевій громаді**

Методичні рекомендації

Харків
2018

УДК 316.334.4:351.74(477)
ББК 60.550.52+67.9(4УКР)301.163.1
К65

Автори:

Копіна О. П. – керівник Лабораторії мирних рішень (розділи 2; розділ 3 – у співавторстві з Мірошник О. С.);

Мірошник О. С. – голова правління Фонду Місцевої Демократії (розділ 3 – у співавторстві з Копіною О. П.);

Сердюк О. О. – заступник завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат соціологічних наук, доцент (розділ 1, загальна редакція).

*Схвалено на засіданні науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності Харківського національного
університету внутрішніх справ
27 грудня 2017 р., протокол № 14*

Копіна О. П.

К65 Діалог поліції та громади як соціальна технологія впровадження принципів community policing у місцевій громаді : метод. рек. / О. П. Копіна, О. С. Мірошник, О. О. Сердюк ; Фонд Місц. Демократії ; Лаб. мир. рішень ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : [ХНУВС], 2018. – 124 с.

Методичні рекомендації присвячено проблемі використання соціальної технології діалогу у процесі взаємодії поліції та громади з метою впровадження принципів community policing на прикладі проекту «Діалог між поліцією та громадою», реалізованого Фондом Місцевої Демократії та Лабораторією мирних рішень в об'єднаній територіальній громаді Нової Водолаги Харківської області.

УДК 316.334.4:351.74(477)
ББК 60.550.52+67.9(4УКР)301.163.1

© Копіна О. П., Мірошник О. С., Сердюк О. О., 2018
© Фонд Місцевої Демократії, 2018

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. Community policing як партнерство між поліцією та громадою	8
1.1. Що означає «community policing»	8
1.2. Компоненти community policing.....	11
1.3. Організаційні засади впровадження community policing в Україні.....	17
Розділ 2. Діалог як соціальна технологія	35
2.1. Діалог: визначення, принципи, види, можливості	35
2.1.1. Що означає «діалог»?.....	35
2.1.2. Можливості діалогу.....	40
2.1.3. Принципи діалогу	42
2.1.4. Види діалогів	43
2.2. Використання діалогу для впровадження принципів community policing в Україні	45
2.3. Приклади використання діалогу в роботі з правоохоронними органами.....	48
Додатковий список використаних джерел.....	52
Розділ 3. Досвід впровадження принципів community policing в об'єднаній територіальній громаді Нової Водолаги Харківської області на прикладі проекту «Діалог між поліцією та громадою»	54
3.1. Мета, завдання та структура проекту «Діалог між поліцією та громадою»	54
3.2. Компоненти проекту «Діалог між поліцією та громадою».....	58
3.2.1. Дослідницький компонент.....	58
3.2.2. Діалоговий компонент: створення та робота Діалогової групи.....	66
3.2.3. Навчальний компонент: робота з поліцейськими та громадою	67
3.2.4. Інформаційно-культурний компонент	71

Висновки та рекомендації	74
Додатки	78
Додаток 1. Комплексна програма профілактики правопорушень на території Нововодолазької селищної ради на 2018–2019 роки (щорічна програма безпеки).....	78
Додаток 2. Проект форми публічного звіту, затверджений діалоговою групою після обговорення	86
Додаток 3. Індивідуальні форми звітності поліцейського	91
Додаток 4. Аналітична довідка «Про громадські формування з охорони громадського порядку».....	92
Додаток 5. Хто такі громадські помічники поліції?	101
Фотоматеріали	104
Діалоговий компонент проекту	104
Навчальний та інформаційно-просвітницький компонент проекту.....	109
Поліція і школа.....	112
Акції та культурні заходи проекту.....	115

Передмова

Державотворення – складний процес, який проходять не всі країни за останні сторіччя. Україна стала тим виключенням, на долю якої і прийшовся цей складний, важкий, неоднозначний реформаторський процес.

Ми взялися тільки за один аспект реформування країни – *community policing* – побудову взаємовідносин та налагодження спільної діяльності між громадою та поліцією заради побудови безпечної, толерантної і самодостатньої громади.

Чому саме цей аспект? Тут співпали як мета, так і завдання двох реформ, які розпочалися паралельно, але зовсім не скоординовані у своїх діях, не зорієнтовані на співпрацю і спільний результат. Маються на увазі реформа децентралізації – створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) – і реформа поліції – запровадження нової філософії в роботі: перехід від «каральних» функцій до співпраці з громадою, відкритості й прозорості в роботі.

Таку модель – співпраці громади та поліції – ми і взялися побудувати на прикладі однієї з новостворених ОТГ – Нововодолазької, що в Харківській області.

Скажу відверто – на початку проекту було не просто. Чому? Через відсутність структури взаємодії всіх гілок влади, поліції та громадськості. Кожен виконував свою роботу, і не просту роботу, але була відсутня основна частина співпраці: не було спільної програми дій щодо побудови безпечної та стабільної громади.

Ми розуміли, що тільки взаємодія, тільки тристороння співпраця (влада, громада, поліція) може дати бажаний результат.

Наші методичні рекомендації про це: що таке *community policing* – взаємодія громади і поліції, з чого розпочинати згуртування громади, які МЕХАНІЗМИ

застосовувати, щоб досягти реальних результатів та побудувати самодостатню громаду.

Про один з найпотужніших механізмів у роботі з побудови громади та налагодження співпраці при згуртуванні громади – ДІАЛОГИ – ми детально розкажемо в нашій книзі.

Хочемо подякувати людям та організаціям, без яких наш проект був би неможливим. Перш за все, велика подяка начальнику Нововодолазького відділення поліції Андрію Бузовському, який сприяв навчальному процесу: допомагав з організацією лекцій та тренінгів для поліцейських, організував безпеку під час культурних і масових заходів, брав участь у діалогових зустрічах, ділився своїм баченням щодо покращання профілактичних заходів для зниження рівня злочинності на території громади.

Ми вдячні реформатору, новатору, сучасному та досвідченому голові Нововодолазької ОТГ Олександру Єсіну, який завжди підтримував ідею діалогу для налагодження співпраці поліції, громади та влади, особисто брав участь у заходах. Депутатський корпус теж брав саму безпосередню участь у проекті, депутати входили до Діалогової групи й активно працювали над розробкою проекту Програми безпеки громади. Результатом співпраці стала Програма безпеки громади, яка врахувала пропозиції Діалогової групи й була затверджена на сесії селищної ради ОТГ.

Звичайно, без громадських лідерів, громадських організацій цей проект був би неможливим. Ми вдячні Євгену Григоренку, керівнику ГО «Шалений ровер», який вносив у проект яскраві ідеї щодо проведення Велодня, був автором макетів друкованої продукції в рамках проекту, Сергію Романюку (ГО «Нововодолазька спілка ветеранів АТО»), який став координатором «Кухні миру» – акції, яка задіяла і поліцію, і десятки жителів громади, серед яких – ветерани АТО, Костянтину Лиганенку та Владу

Самойленку (ГО «Наступне покоління»), які брали участь у роботі Діалогової групи, забезпечували кінопокази в школах, та багатьом активним і небайдужим громадянам, які взяли участь у процесі.

Подяка нашим іноземним експертам: Тому Мореллу, фахівцю з 30-річним стажем роботи в напрямку community policing з Лондона (Великобританія), та Брітті Ніколманн (ГО «Гуманітарний діалог», Швейцарія) за методичну допомогу.

Дякуємо за підтримку Міжнародну громадську організацію «Гуманітарний діалог» (Женева, Швейцарія), завдяки якій стало можливим виконання цього проекту.

Сподіваємося, що наш практичний досвід побудови взаємодії громади та поліції шляхом Діалогу допоможе іншим об'єднаним територіальним громадам України налагодити цю роботу у своїх громадах. Успіхів вам!

*З повагою,
Ольга Мірошник,
голова Фонду Місцевої Демократії*

Розділ 1

Community policing як партнерство між поліцією та громадою

1.1. Що означає «community policing»

Термін «community policing»¹ (англ.) не має усталеного перекладу. За змістом він складається з двох понять:

- 1) «community» – громада;
- 2) «policing» – правоохоронна (або поліцейська) діяльність.

Найкоротше визначення *community policing* – правоохоронна діяльність, орієнтована на громаду.

Ширшим, але, на нашу думку, більш відповідним змісту, буде таке визначення: **community policing – правоохоронна діяльність, орієнтована на потреби місцевої громади.** Тому це визначення ми будемо використовувати надалі.

Комплекс методів, який сьогодні має назву *community policing*, почав розвиватись у Великобританії ще у XIX сторіччі². Однак свою назву він отримав у 1980-ті роки в США, коли професійна модель правоохоронної діяльності, що ґрунтувалась на статистичних показниках, часі реагування та технологіях, призвела до віддалення поліції від потреб громади, якій вона повинна служити³.

¹ Ми підтримуємо також і тих, хто застосовує транслітерований українською термін «ком'юніті полісінг», але в рамках цієї роботи використовуватимемо перший варіант.

² Stenson K. Community policing as a government technology. *Economy and Society*. 1993. Vol. 22 (3). P. 373–389.

³ Nalla M. K. Democratic policing: a comparison of police officers' perceptions of their role and functions in transitional societies. *Journal of Criminal Justice and Security*. 2009. Vol. 4. P. 520–535.

У відповідь, на зміну традиційній професійній моделі правоохоронної діяльності, прийшла модель правоохоронної діяльності, орієнтованої на потреби місцевої громади, *community policing*, спрямованої на превенцію, партнерство з громадою, вирішення конкретних місцевих проблем та децентралізацію. Сьогодні розповсюджена думка⁴, що за останні три десятиріччя модель *community policing* набула статусу домінуючої моделі організації правоохоронної діяльності в західних країнах. Однак розуміння того, що являє собою модель *community policing* і якими є принципи її впровадження, дуже сильно різняться від однієї країни до іншої.

Визначення

За ці роки було запропоновано багато визначень *community policing*, наведемо найбільш цитовані з них.

- *Community policing* – це політика та стратегія, націлена на досягнення більш ефективного та дієвого контролю над злочинністю, зниження побоювань злочинності, підвищення якості життя та легітимності поліції шляхом проактивної опори на ресурси громади з метою зміни умов, що викликають злочинність. Це передбачає більшу підзвітність поліції, більшу участь громади у прийнятті рішень і більшу турботу про громадянські права та свободи⁵.

⁴ Brogden M., Nijhar P. *Community Policing : National and international models and approaches*. L. ; N. Y. : Routledge, 2013. XII, 258 p. ;

Kempa M. *Tracing the diffusion of policing governance models from the British Isles and back again: some directions for democratic reform in troubled times*. *Police Practice and Research*. 2007. Vol. 8 (2). P. 107–123 ;

Terpstra J. *Community policing in practice: ambitions and realization*. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2009. Vol. 4 (1). P. 64–72.

⁵ Friedmann R. R. *Community Policing: Comparative Perspectives and Prospects*. N. Y. : St Martin's Press, 1992. P. 4.

- *Community policing* – це філософія повного персоналізованого обслуговування, коли один офіцер патрулює та працює на тій же території на постійній основі, має офіс на тій же території та працює в проактивному партнерстві з місцевими мешканцями з метою виявлення та вирішення їхніх проблем⁶.

- *Community policing* – це підхід, сфокусований на споживачах правоохоронних послуг (англ. *customer led approach*), спрямований на встановлення партнерських відносин із громадою у превенції та виявленні злочинів, а також на зниження побоювань злочинності та підвищення якості життя⁷.

Базові характеристики

Наведені визначення об'єднують між собою такі характеристики:

- *community policing* передбачає збільшення участі громади у прийнятті рішень та відповідь поліції на конкретні проблеми місцевої громади;

- правоохоронна діяльність у *community policing* – це діяльність «разом з громадою», а не «для громади». Це – партнерство;

- поліція у *community policing* виконує сервісну функцію;

- *community policing* – це модель «проактивної поліцейської діяльності», орієнтованої на превенцію правопорушень у співпраці з місцевою громадою, на відміну від «реактивної поліцейської діяльності», орієнтованої виключно на реагування на вже вчинені правопорушення.

⁶ Trojanowicz R., Bucqueroux B. *Community Policing: How to get it started*. Cincinnati, OH : Anderson, 1994. P. 6.

⁷ Longstaff A., Willer J., Chapman J., Czarnomski S., Graham J. *Neighbourhood policing: Past, present and future : A review of the literature*. L. : The Police Foundation, 2015. P. 9.

1.2. Компоненти *community policing*

Серед базових компонентів *community policing* називають⁸:

- організаційну децентралізацію;
- переорієнтацію патрулювання на двосторонню взаємодію з представниками громади;
- орієнтацію правоохоронної діяльності на наявні проблеми громади та встановлені відповідно до них пріоритети.

До базових компонентів *community policing* також відносять так звану **видимість** поліції, її присутність на вулицях у форменому одязі, можливість мешканців громади побачити та поспілкуватись із поліцейськими. Дослідження оцінки роботи поліції свідчать, що це суттєво підвищує відчуття безпеки у місцевих мешканців, довіру до поліції та задоволеність її роботою⁹.

Проведений у 2009 році мета-аналіз літератури з проблеми *community policing*¹⁰ дозволив виділити п'ять ключових компонентів, властивих цій моделі правоохоронної діяльності:

- 1) близькість, видимість і доступність поліції;
- 2) орієнтацію на вирішення довгострокових проблем;
- 3) проактивність і превенцію;
- 4) багатосторонні (в т. ч. міжвідомчі) партнерські відносини;
- 5) активну участь мешканців громади у правоохоронній діяльності.

⁸ Skogan W. G., Hartnett S. M. *Community Policing Chicago Style*. N. Y. : Oxford University Press, 1997. P. 5.

⁹ Mackenzie S., Henry A. *Community policing: a Review of the Evidence*. Edinburgh : Scottish Government, 2009. P. 5.

¹⁰ Terpstra J. *Community policing in practice: ambitions and realization*. P. 67.

Якщо узагальнити назване вище – ядром моделі *community policing* виступають **партнерські відносини між поліцією та громадою**.

Подібні партнерські відносини визначають як «взаємний зворотний зв'язок»¹¹, який проявляється, з одного боку, у включенні громади у правоохоронну діяльність, як мінімум у формі встановлення її пріоритетів, з іншого боку, – у відповіді поліції на конкретні місцеві проблеми.

ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ *COMMUNITY POLICING*

Виявлення проблем

Реалізація *community policing* починається з встановлення того, які саме проблеми існують у місцевій громаді. Це може бути зроблено як у ході безпосереднього спілкування з мешканцями під час патрулювання або прийому громадян, так і шляхом проведення спеціальних досліджень – експертних інтерв'ю, сфокусованих групових інтерв'ю (фокус-груп) та соціологічних опитувань.

На цьому етапі обов'язковим документом є «науковий звіт» за результатами вивчення проблем місцевої громади.

Встановлення пріоритетів

Другим кроком у реалізації *community policing* є встановлення пріоритетів відповідно до виявлених проблем. Дослідження місцевих проблем мають бути регулярними, а їх результати повинні бути відображені у щорічній програмі безпеки місцевої громади. Подібна програма має бути оприлюдненою у зручній для мешканців формі, щоб вони мали можливість вносити пропозиції та корективи до цієї програми, якщо з'являться нові пріоритети або визначені втраять свою актуальність.

¹¹ Shilston T. G. One, two, three, what are we still counting for? Police performance regimes, public perceptions of service delivery and the failure of quantitative measurement. *Policing*. 2008. Vol. 2 (3). P. 359.

На цьому етапі «Щорічна програма безпеки місцевої громади» є обов'язковим документом, він ухвалюється представницьким органом місцевої влади або іншим органом, до складу якого входять представники відомств, уповноважених на виконання заходів Програми.

Реалізація

Щорічна програма безпеки місцевої громади повинна бути міжвідомчою, до її виконання залучаються всі зацікавлені сторони. Відповідно до кожного пріоритету визначають заходи, які реалізуються не тільки поліцією, але й іншими правоохоронними органами, місцевою владою, із залученням громадських організацій.

Виконання Програми здійснюється на засадах міжвідомчої взаємодії.

Звітування

За результатами реалізації щорічної програми безпеки місцевої громади відбувається публічне звітування. У звіті має бути відображено, якою мірою реалізовано пріоритети Програми. У процесі підготовки звіту проводиться дослідження проблем, що існують у місцевій громаді, за методикою, що враховує ті ж самі показники, що і на початку звітного періоду (надалі щорічно). Обов'язково враховуються як кількісні показники реалізації конкретних заходів, так і громадська думка щодо їх виконання. Пріоритети переглядаються, за результатами нового наукового звіту формується щорічна програма безпеки місцевої громади на наступний рік.

На цьому етапі обов'язковим документом є «публічний звіт» за результатами виконання щорічної програми безпеки місцевої громади.

СПОРІДНЕНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МОДЕЛІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В РАМКАХ *COMMUNITY POLICING*

«Нульова толерантність» (*zero tolerance policing*)

«Нульова толерантність» – термін, що характеризує правоохоронну діяльність із нульовою толерантністю (нетерпимістю) до порушень будь-яких соціальних норм, не тільки кримінального чи адміністративного законодавства. Він з'явився у 1980-ті роки в США під час «війни з наркотиками» та набув поширення завдяки широкому втіленню цієї політики в поліцейському департаменті Нью-Йорка починаючи з 1994 року¹². Цей принцип базується на припущенні, що толерантність до несуттєвих порушень громадського порядку призводить до більш широкої нормалізації кримінальної поведінки. Це «агресивна» стратегія правоохоронної діяльності, спрямована на виявлення та зупинку будь-яких порушень правопорядку та попередження їх повторного виникнення на локальному рівні. Вона базується на теорії «розбитих вікон», згідно з якою моніторинг міського середовища з метою превенції менш серйозних правопорушень, таких як вандалізм або розпивання спиртних напоїв у публічних місцях, будує атмосферу безпеки та порядку, що попереджає розповсюдження більш серйозних правопорушень.

У США та Канаді цей підхід є дуже розповсюдженим. У великих містах він базується на системі аналізу та менеджменту для націлювання та регуляції правоохоронної діяльності на рівні поліцейських дільниць *CompStat* (скороч. від англ. *COMPARE STATistics* – порівняння статистики), спрямованій на виявлення та подолання локальних проблем¹³.

¹² Newborn T., Jones T. Symbolizing Crime Control : Reflections on Zero Tolerance. *Theoretical Criminology*. 2007. Vol. 11 (2). P. 222.

¹³ Там само. P. 226.

Після аудиту безпеки м. Харкова, який здійснив колишній мер м. Нью-Йорка Рудольф Джуліані у 2017 році, серед інших рекомендацій було впровадження аналогічної системи на Харківщині.

«Інтелідженс-лед полісінг» (intelligence-led policing)

Правоохоронна діяльність на основі даних – підхід до правоохоронної діяльності, що полягає у її націлюванні («таргетуванні») на зниження конкретних видів злочинів на локальному рівні¹⁴. Він базується на так званій доказовій практиці (англ. *evidence based*), що означає – в основі кожного рішення щодо здійснення правоохоронних заходів мають міститись конкретні дані, воно повинно бути обґрунтованим. Мається на увазі, що саме дані щодо конкретних видів злочинів у конкретній місцевості мають викликати реакцію з боку правоохоронних органів, а не загальні політичні цілі або потреба в «показниках». Цей підхід передбачає широке застосування методів оперативно-розшукової діяльності, технічних засобів спостереження, геолокації, картографування та використання комп'ютерних баз даних.

«Проблемно-орієнтована правоохоронна діяльність» (problem oriented policing)

Проблемно-орієнтована правоохоронна діяльність – підхід, що полягає в чіткому націлюванні правоохоронної діяльності на вирішення проблем місцевої громади. Сам по собі цей підхід є елементом моделі «*community policing*» (у частині виявлення проблем місцевої громади), він з'явився на початку 1980-х і став достатньо розповсюдженим. Технологія базується на розумінні

¹⁴ Ratcliffe J. *Intelligence-Led Policing*. 2nd ed. L. : Routledge, 2016. P. 271.

неефективності стандартизованої моделі правоохоронної діяльності в умовах різноманіття локальних потреб у місцевих громадах¹⁵. Утім, як свідчать результати мета-аналізу¹⁶, ця стратегія сама по собі, без урахування необхідності встановлення партнерських відносин із громадою, виявляє помірну ефективність.

«Сусідська правоохоронна діяльність» (neighborhood policing)

Сусідська правоохоронна діяльність описується як подальший розвиток принципів *community policing*¹⁷. Ця технологія базується на залученні мешканців громади до виконання правоохоронних функцій. Головним елементом цього підходу є піший патруль, організований мешканцями громади. Зразком є поширена програма превенції «Сусідська взаємодопомога» (англ. *Neighborhood Watch*). Поряд із громадським патрулюванням у рамках цього підходу мешканцями громади здійснюється збір інформації про криміногенні локації та конкретні проблеми. Поліція відповідає збільшенню уваги до виявлених «гарячих точок», у яких концентруються правопорушення (англ. *hotspot policing*). Це здійснюється через встановлення відеоспостереження, покращення освітлення, зміну маршрутів патрулювання та ін. Цей підхід також базується на принципах проблемно-орієнтованої правоохоронної діяльності¹⁸. Велика увага приділяється впливу на причини правопорушень через широке

¹⁵ Tilley N. Wither Problem-Oriented Policing. *Criminology & Public Policy*. 2010. Vol. 9 (1). P. 183.

¹⁶ Weisburd D., Telep C., Hinkle J., Eck J. Is Problem-Oriented Policing Effective in Reducing Crime and Disorder? *Criminology & Public Policy*. 2010. Vol. 9 (1). P. 162.

¹⁷ Longstaff A., Willer J., Chapman J., Czarnomski S., Graham J. Neighbourhood policing: Past, present and future. P. 10.

¹⁸ Tilley N. Wither Problem-Oriented Policing. P. 183–195.

залучення ресурсів місцевої громади¹⁹, основним серед яких є розуміння відповідальності за свою власну безпеку самих місцевих мешканців.

1.3. Організаційні засади впровадження *community policing* в Україні

Україна далеко не перший рік рухається шляхом встановлення партнерських відносин між правоохоронними органами та громадою. Ще на початку 2000-х років на Харківщині було проведено низку експериментів з упровадження моделі «*community policing*» у діяльність поліції на місцевому рівні²⁰. Експерименти виявились результативними та були високо оцінені керівництвом МВС, однак не отримали продовження внаслідок закінчення зовнішнього фінансування. Головний висновок із цього – українська поліція може працювати за моделлю «*community policing*», але для цього повинна бути політична воля, матеріально-технічна та організаційна підтримка з боку керівництва відповідних територіальних підрозділів Національної поліції та Міністерства внутрішніх справ у цілому.

За ці роки відбулось багато змін і українська поліція суттєво просунулась на шляху реформування та встановлення партнерства з громадою.

¹⁹ Longstaff A., Willer J., Chapman J., Czarnomski S., Graham J. Neighbourhood policing: Past, present and future. P. 26.

²⁰ Взаимодействие милиции и населения: к итогам харьковского эксперимента : монография / Бандурка А. М., Бек А., Голованова М. В. и др. Харьков : Нац. ун-т внутр. дел, 2003. 288 с. ;

Бандурка О. М., Соболев В. О., Московец В. І. Партнерські відносини між населенням та міліцією : підручник / МВС України, Нац. ун-т внутр. справ. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 352 с.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

По-перше, був ухвалений Закон України «Про Національну поліцію»²¹. Одним із головних компонентів поліцейської реформи стало врахування громадської думки при здійсненні оцінювання роботи поліції, що закріплено у ч. 3 ст. 11 Закону. Використання даних соціологічних та кримінологічних досліджень в оцінці роботи правоохоронних органів є загальноприйнятою світовою практикою.

Про перехід до **сервісної функції** прямо вказується у ст. 2 Закону «Завдання поліції»: завданнями поліції є **надання поліцейських послуг** у чотирьох сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Взаємодія поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування регулюється ст. 5 Закону, згідно з якою «поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів».

Принципи діяльності поліції

Розділ II Закону присвячено **принципам діяльності поліції**. Всього виділяється 7 принципів, на яких ґрунтується робота Національної поліції України, з яких відкритість та прозорість (ст. 9) та взаємодія з населенням на

²¹ Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

засадах партнерства (ст. 11) прямо стосуються реалізації засад *community policing*. Принципами діяльності поліції визначено такі:

1. Верховенство права (ст. 6).

2. Дотримання прав і свобод людини (ст. 7).

3. Законність (ст. 8).

4. Відкритість та прозорість (ст. 9).

4.1. Поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України.

4.2. Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку.

4.3. Поліція забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом.

4.4. Поліція може оприлюднювати (поширювати) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом.

4.5. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність поліції, обов'язково оприлюднюються на веб-порталі центрального органу управління поліції. Нормативно-правові акти з обмеженим доступом оприлюднюються у випадках та в порядку, визначених законом.

4.6. Проекти нормативно-правових актів, що стосуються прав та свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному міністром внутрішніх справ України.

5. Політична нейтральність (ст. 10).

6. Взаємодія з населенням на засадах партнерства (ст. 11).

6.1. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними

громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

6.2.3 метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад.

6.3. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

6.4. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

7. Безперервність (ст. 12).

Громадський контроль поліції

Розділ VIII Закону присвячено **громадському контролю поліції**.

Відповідно до ст. 86 «**Звіт про поліцейську діяльність**» на поліцію покладено три обов'язки:

1. З метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції **раз на рік** готують та опубліковують на офіційних веб-порталах органів поліції **звіт про діяльність поліції**.

2. Щорічний звіт про діяльність поліції та територіальних органів поліції повинен містити:

- аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно;
- інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів;
- **інформацію про виконання пріоритетів**, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями.

3. Керівники територіальних органів поліції зобов'язані регулярно оприлюднювати статистичні та

аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку на офіційних веб-порталах органів, які вони очолюють.

Стаття 88 визначає **порядок взаємодії між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування**:

1. Керівники територіальних органів поліції повинні не менше одного разу на два місяці проводити відкриті зустрічі з представниками органів місцевого самоврядування на рівнях областей, районів, міст та сіл з метою налагодження ефективної співпраці між поліцією та органами місцевого самоврядування і населенням. На таких зустрічах обговорюється діяльність поліції, визначаються поточні проблеми та обираються найефективніші способи їх вирішення.

2. Керівники територіальних органів поліції з метою підвищення авторитету та довіри населення до поліції систематично інформують громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень.

Стаття 89 «**Спільні проекти з громадськістю**» визначає порядок взаємодії з громадськістю:

1. Поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань.

2. Співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності.

3. Поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності.

Стаття 90 «Залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських» визначає порядок громадського контролю за належним виконанням покладених на поліцію обов'язків:

1. Контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків відповідно до законів та інших нормативно-правових актів України.

СТРАТЕГІЯ 2020

По-друге, було ухвалено **Стратегію розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року** (Стратегія 2020), затверджену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118-р²².

Роль МВС України відповідно до Стратегії полягає у створенні умов розвитку безпечного середовища життєдіяльності. МВС України реформовано в орган управління в системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики в семи сферах, зокрема у сфері «надання поліцейських і адміністративних послуг». Це прямо вказує на перехід до реалізації сервісної функції.

Підходи до реалізації цілей Стратегії

МВС забезпечуватиме реалізацію цілей Стратегії, керуючись п'ятьма підходами, усі вони стосуються принципів *community policing*, а саме:

²² Стратегія розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року // Міністерство внутрішніх справ України : офіц. сайт. URL: http://mvs.gov.ua/ua/pages/strategiya_2020.htm (дата звернення: 20.12.2017).

1. Служіння суспільству:

– забезпечення дотримання прав людини і основних свобод як ключової цінності в діяльності органів системи МВС;

– реалізації органами системи МВС своїх функцій, керуючись потребами людини.

2. Підзвітність і демократичний цивільний контроль:

– становлення МВС як суб'єкта системи демократичного цивільного контролю над органами системи МВС;

– удосконалення форм і способів демократичного цивільного контролю над органами системи МВС;

– відкритість і прозорість процесів підготовки й прийняття публічних рішень у системі МВС.

3. Залучення суспільства до процесу створення безпечного середовища:

– тісна співпраця з територіальними громадами і суспільством у цілому;

– створення механізмів партнерства з інститутами громадянського суспільства;

– нетерпимість до корупції.

4. Сучасні практики управління:

– упровадження інноваційних рішень та інструментів державної політики;

– використання успішних міжнародних практик і сприяння реалізації пілотних проектів;

– управління та розумне делегування повноважень з метою створення сприятливого середовища для прийняття рішень, ініціативності та співпраці;

– розвиток соціальної компетентності і системи зворотного зв'язку з персоналом.

5. Інформатизація діяльності:

підвищення ефективності роботи і взаємодії через максимальне використання інформаційно-комунікаційних технологій у реалізації завдань органами системи МВС.

Пріоритети розвитку органів системи МВС та їх діяльності

Стратегія розвитку системи МВС до 2020 року визначає такі пріоритети розвитку органів системи МВС та їх діяльності:

- 1) безпечне середовище;
- 2) протидія злочинності;
- 3) дотримання та забезпечення прав людини органами системи МВС
- 4) ефективне інтегроване управління кордонами і збалансована міграційна політика;
- 5) якість і доступність послуг;
- 6) ефективне врядування, прозорість і підзвітність;
- 7) розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників.

Розглянемо пріоритети, що стосуються засад *community policing*, докладніше.

1. Безпечне середовище

Очікуваний результат

Безпечне середовище життєдіяльності людей, забезпечене орієнтованою на потреби населення діяльністю органів системи МВС, їх швидким і компетентним реагуванням на надзвичайні ситуації та події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, їх превенцією та активною участю громадян.

Виклики:

– недостатній рівень участі суспільства в механізмах попередження правопорушень і запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

– відсутність належних навичок забезпечення особистої безпеки й недостатній рівень розуміння населенням своєї активної ролі в забезпеченні громадської безпеки.

Необхідні кроки:

– розвиток партнерства та соціальної взаємодії, створення механізмів спільного виконання завдань органами системи МВС і населенням, зокрема територіальними громадами;

– упровадження організаційних механізмів взаємодії органів системи МВС з місцевими органами влади та самоврядування, спільна підготовка превентивних програм і програм забезпечення безпеки територіальних громад;

– реалізація принципу community policing (діяльності системи МВС, орієнтованої на потреби громад) в операційній та управлінській діяльності органів системи МВС;

– розвиток інститутів дільничних поліцейських і патрульної поліції як першої компетентної ланки співпраці з населенням;

– сприяння поширенню практики запобігання злочинності через планування територій (*crime prevention through environmental design – CPTED*);

– підвищення обізнаності й розвиток навичок населення, пов'язаних з належним реагуванням у надзвичайних ситуаціях і забезпеченням особистої безпеки.

2. Протидія злочинності

Очікуваний результат

Зміцнення громадської безпеки та правопорядку в державі завдяки реалізації превентивних програм і підвищенню спроможностей органів системи МВС у протидії злочинності.

Виклики:

– низький рівень ефективності превентивних заходів у сфері протидії злочинності;

– низький рівень використання аналітичних інструментів у протидії злочинності та прогнозуванні відповідних загроз.

Необхідні кроки:

– підвищення ролі превентивної діяльності у сфері протидії злочинності та упровадження відповідних локальних програм у рамках єдиної політики, сформованої МВС;

– розроблення та впровадження єдиної електронної системи роботи з даними й матеріалами досудових розслідувань у партнерстві з органами прокуратури та судами (*e-case management system*) для забезпечення безперервності та підзвітності проведення досудового розслідування;

– реалізація концепції діяльності органів системи МВС, основаної на використанні різних джерел інформації (*intelligence led policing*), комплексне впровадження сучасних систем кримінального аналізу, у тому числі методології ЄВРОПОЛ;

– розвиток системи ювенальної превенції у сфері відповідальності органів системи МВС.

3. Дотримання та забезпечення прав людини органами системи МВС

Очікуваний результат

Мінімізація порушень прав людини та основних свобод у діяльності органів системи МВС, забезпечення швидкого доступу людей до дієвих механізмів відновлення порушених прав.

4. Ефективне інтегроване управління кордонами і збалансована міграційна політика

Очікуваний результат

Зміцнення безпеки державного кордону та дотримання вимог міграційного режиму, основане на інтегрованому підході, а також урахуванні актуальних загроз національній безпеці й локальних потреб.

5. Якість і доступність послуг

Очікуваний результат

Висока якість і доступність послуг органів системи МВС, забезпечена шляхом дотримання стандартів, які відповідають очікуванням громадян.

Виклики:

- низький рівень довіри громадян щодо якості й прозорості послуг, що надаються;
- застарілі бюрократичні форми й підходи до надання послуг, недостатня орієнтація на потреби громадян;
- закритість і непрозорість у роботі, корупційні ризики;
- відсутність відкритих і публічних стандартів та регламентів надання послуг.

Необхідні кроки:

- упровадження сервіс-орієнтованого підходу в діяльності органів системи МВС;
- дерегуляція та спрощення процедур;
- упровадження системи управління якістю у сфері надання послуг органами системи МВС, розроблення і впровадження стандартів і прозорих процедур обслуговування населення, а також механізмів оцінювання якості надання послуг громадянами;
- концентрація надання послуг органами системи МВС у спеціально відведених зонах обслуговування;
- розширення доступності послуг шляхом взаємного делегування повноважень з їх наданням іншим уповноваженим суб'єктам;
- розвиток партнерства органів системи МВС з організаціями приватного та публічного секторів у розвитку надання послуг;
- збільшення кількості послуг, доступних в онлайн-режимі, популяризація цих послуг і стимулювання населення до їх отримання;

- побудова ефективної системи комунікації, пов'язаної з наданням державних послуг;
- розроблення й реалізація ефективних антикорупційних заходів, пов'язаних з наданням послуг органами системи МВС.

6. Ефективне врядування, прозорість і підзвітність

Очікуваний результат

Стійка, керована, технологічно розвинута система МВС, здатна протистояти сучасним викликам і загрозам. Запроваджені дієві механізми демократичного цивільного контролю та співпраці з громадськістю призводять до зміцнення національної безпеки.

Виклики:

- відсутність чітких критеріїв оцінки роботи органів системи МВС, надмірна бюрократизація їх роботи, організаційна ієрархізація вироблення та прийняття управлінських рішень;
- намагання здійснювати політичний тиск на діяльність органів системи МВС;
- недосконалість взаємодії органів системи МВС і наявність різних підходів до вирішення спільних загальних завдань;
- відсутність ефективної системи ІТ-управління в системі МВС і необхідність упровадження сучасних аналітичних і управлінських рішень;
- застарілі підходи до управління інформаційними ресурсами органів системи МВС, недостатній рівень використання ними інформаційно-комунікаційних технологій;
- відсутність практики впровадження вдалих інноваційних та технологічних рішень у діяльність органів системи МВС;

- недотримання стандартів доброчесності працівниками, наявність корупційних ризиків;
- недостатня ефективність механізмів демократичного цивільного контролю, передбачених законодавчими актами України;
- відсутність узгодженого системного підходу до налагодження комунікації із суспільством;

Необхідні кроки:

- упровадження сучасних методів формування й аналізу державної політики у сфері внутрішніх справ;
- розширення й удосконалення практики міжвідомчого планування реалізації державної політики органами системи МВС і пріоритезація використання ресурсів за стратегічними напрямками;
- впровадження кращих управлінських практик в органах системи МВС і підтримка пілотних проєктів;
- перегляд повноважень органів системи МВС і позбавлення їх невластивих функцій;
- розумна децентралізація повноважень та відповідальності в організаційній структурі органів системи МВС і формування умов для ефективного прийняття рішень, ініціативності й мотивації персоналу;
- розроблення критеріїв оцінки діяльності органів системи МВС і побудова системи моніторингу й контролю за реалізацією державної політики у сфері внутрішніх справ;
- розроблення і впровадження єдиних підходів до комунікацій стосовно висвітлення завдань, цілей, актуальних питань діяльності й реформування органів системи МВС;
- упровадження ефективних механізмів цивільного демократичного контролю за діяльністю органів системи МВС;
- розширення практики публічної звітності органів системи МВС на державному й місцевому рівнях;

– упровадження програмного підходу, координації та звітності в роботі, пов’язаній з міжнародною технічною допомогою;

– розвиток ІТ-управління системи МВС як частини загальнодержавного електронного урядування;

– упровадження сучасного авторизованого доступу користувачів до інформаційних ресурсів системи МВС та надання громадянам доступу до відкритих даних органів системи МВС і власних персональних даних.

7. Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників

Очікуваний результат

Сформовано стабільний та високопрофесійний кадровий склад органів системи МВС, який здатний належно реагувати на виклики та загрози у сфері внутрішніх справ.

Виклики:

– вимивання професійного ядра й некомплект персоналу органів системи МВС;

– відсутність ефективної та сучасної системи підготовки, відбору та управління персоналом, прозорих механізмів кар’єрного зростання;

– відсутність належної системи соціального захисту, професійного зростання й мотивації працівників системи МВС, низька ініціативність персоналу та його вразливість до корупційних ризиків.

Необхідні кроки:

– розвиток відомчої системи освіти та підготовки кадрів, яка відповідає професійним потребам і формує загальні цінності для персоналу системи МВС;

– розроблення і впровадження програм безперервного професійного розвитку персоналу;

– стимулювання керівників усіх рівнів до використання нових управлінських практик;

- упровадження сучасних методів мотивації та збалансованої системи соціального захисту персоналу системи МВС;
- розроблення ефективних підходів до оцінювання роботи персоналу і заохочення до підвищення її якості;
- створення налагодженої системи внутрішніх комунікацій.

ЗАКОН УКРАЇНИ

«ПРО УЧАСТЬ ГРОМАДЯН В ОХОРОНІ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ І ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ»

Закон був прийнятий ще у 2000 році²³, зазнав деяких змін, але зараз ним регулюються всі питання участі громадян в охороні громадського порядку. Цим Законом встановлено:

- засади участі громадян в охороні громадського порядку і державного кордону;
- порядок створення та засади організації та діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;
- основні завдання, права та обов'язки громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;
- форми і методи роботи громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону;
- умови та порядок застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів;
- контроль за діяльністю громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону.

²³ Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : закон України від 22.06.2000 № 1835-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення: 20.12.2017).

Зараз готуються зміни до Закону, але ухвалення іншого закону поки не планується, інформації щодо інших подібних законопроектів на сайті Верховної Ради України станом на кінець 2017 року немає.

ХАРКІВСЬКИЙ ДОСВІД – РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

За підтримки Консультативної місії Європейського Союзу (КМЄС) в Харківській області реалізується «щорічна програма безпеки», яка базується на результатах досліджень, здійснених Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) спільно з Головним управлінням Національної поліції в Харківській області в рамках Регіональної програми забезпечення публічної безпеки і порядку в Харківській області на 2016–2017 роки²⁴.

У рамках цієї програми в Харківській області під наглядом КМЄС поетапно реалізується модель «*community policing*» починаючи з виявлення та встановлення пріоритетів для правоохоронних органів (на основі даних соціологічних досліджень та на засадах міжвідомчої взаємодії) і закінчуючи публічним звітуванням.

Щорічна програма безпеки об'єднує представників:

- Харківської обласної державної адміністрації (департамент оборонної, мобілізаційної роботи та взаємодії з правоохоронними органами);

²⁴ Сердюк О. О., Бугайчук К. Л. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів : За результатами досліджень 2013–2017 років, проведених в Харківській області : монографія / за заг. ред. Сокуренка В. В. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : ХНУВС, 2017. 360 с. ;

Serdyuk A., Shilston T. G., Sokurenko V. Sociological monitoring «Public safety and trust to law enforcement agencies» as a step to developing Community Policing in Kharkiv region. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Sociological studies of contemporary society: methodology, theory, methods»*. 2017. Vol. 39. P. 194–201.

- Головного управління Національної поліції в Харківській області;
- Управління патрульної поліції у м. Харкові Департаменту патрульної поліції Національної поліції України;
- Прокуратури Харківської області;
- Управління Служби безпеки України в Харківській області;
- Харківський національний університет внутрішніх справ (відповідає за моніторинговий дослідницький компонент Програми)²⁵.

ХАРКІВСЬКИЙ ДОСВІД – РІВЕНЬ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ

Для апробації методу діалогу в процесі втілення принципів *community policing* у громаді смт Нова Водолага з грудня 2016 року по грудень 2017 року Фонд місцевої демократії та Лабораторія мирних рішень за підтримки Нововодолазького відділення поліції та керівництва Нововодолазької об'єднаної територіальної громади реалізували пілотний проект «Діалог між поліцією та громадою».

Реалізований проект довів ефективність методу діалогу у впровадженні принципів *community policing* через масштабні напрацювання діалогової групи, активне залучення її членів до роботи. Інноваційність методу полягала також у тому, що вперше поліція активно співпрацювала із населенням на одному майданчику, чим довела свою відкритість і готовність до взаємодії.

Детально цей проект описано в розділі 3.

Технологія діалогу

У рамках реалізації моделі «*community policing*» загальноприйнятною практикою є проведення досліджень

²⁵ Serdyuk A., Shilston T. G., Sokurenko V. Sociological monitoring «Public safety and trust to law enforcement agencies» as a step to developing Community Policing in Kharkiv region.

громадської думки про місцеві проблеми та роботу правоохоронних органів. Подібні дослідження використовують кількісну методологію масових опитувань та якісну методологію проведення інтерв'ю та фокус-груп із місцевими мешканцями та експертами.

На нашу думку, суттєвою перевагою наділений метод діалогу в рамках постійно діючої контактної групи, що дозволяє як оперативно отримувати інформацію стосовно місцевих проблем, так і гнучко корегувати пріоритети та хід виконання програми безпеки, а також сприяє порозумінню між різними сторонами та відомствами стосовно ключових проблем безпеки місцевої громади.

Технології діалогу присвячено наступний розділ.

Розділ 2

Діалог як соціальна технологія

2.1. Діалог: визначення, принципи, види, можливості

2.1.1. Що означає «діалог»?

Політичні й соціально-економічні перетворення та кризи супроводжуються розділенням суспільства, високим рівнем недовіри до державних установ та між соціальними групами, поглибленням поляризації, вони загрожують ескалацією конфліктів, у тому числі із застосуванням фізичного насильства.

Діалог – один із методів ненасильницького розв'язання конфліктів та їх профілактики, він є «унікальним механізмом, який поєднує у собі майстерню психолога, аналітичний центр, майданчик для політичного та громадського активізму, лабораторію пошуку творчих рішень. Діалог – це політичний процес, який має привести до змін, до соціальних інновацій»²⁶.

Діалог використовується у місцевих громадах, на національному та міждержавному рівнях по всьому світу. Люди зустрічаються у колі, «віч-на-віч» у присутності ведучого-фасилітатора, щоб втрутитись у наявний конфлікт, працювати на попередження потенційних протистоянь, переосмислити виниклі проблеми, розпочати процес їх вирішення, розвивати свої громади за рахунок

²⁶ Мириманова Н. Диалог – это политика, которую формируют люди для людей // Диалоги ради мира сб. интервью участников харьковской диалоговой группы / Фонд мест. демократии ; Лаб. мир. решений ; Центр. гуманит. диалога (Женева). – Харьков, 2015. С. 4–5. URL <http://fmd.kh.ua/wp-content/uploads/2015/12/brochure.pdf> (дата звернення: 20.12.2017).

формування довіри у стосунках, почуття єдності та розуміння важливості спільних дій.

Традиційно діалог найчастіше затребуваний у миротворчій практиці. Особливості діалогів в Україні – це застосування методу як для втручання у конфлікти, що виникли через збройне протистояння на сході країни, так і для супроводу структурних реформ поліції, освіти, охорони здоров'я, децентралізації, що зараз тривають. Через реформи, пов'язані з упровадженням інновацій, у суспільстві виникає конфлікт між «старими» та «новими» принципами життєдіяльності, управління. Супротив новим, незвичним моделям регулювання суспільного життя підвищує соціальну напругу, призводить до розкриття скритих та появи нових соціальних конфліктів. На цьому етапі діалог є затребуваним методом, що допомагає ефективно втручатись у конфлікти між різними соціальними групами, сприяє зниженню соціальної напруги, формуванню соціальної згуртованості та включенню населення у процеси соціальних змін.

Визначення

Визначення поняття «діалог» пов'язане з різними підходами, які використовують експерти, представники міжнародних організацій, практики діалогу в різних країнах світу. Наведемо деякі з них.

Діалог – розмова між сторонами конфлікту за участю посередника. Діалог спрямований на розвиток взаємного впізнавання, розуміння, співпереживання і довіри. Мета діалогу зазвичай полягає в поліпшенні міжособистісного розуміння і довіри. Діалог – це не просто формальні зустрічі, це тривалий процес, який призводить до виникнення взаємин між різними групами за деяких загальних питань, сприяє відчуттю місцевої ініціативи²⁷.

²⁷ Glossary // Beyond Intractability : сайт / The Beyond Intractability Project ; The Conflict Information Consortium ; University of Colorado.

Діалог – це комунікація між сторонами конфлікту, спілкування між сторонами має відбуватися за певними правилами, бути організовано так, щоб учасники могли почути один одного, визнати існування історії конфлікту з точки зору іншої сторони, висловлювати співчуття один одному і критично переоцінювати позицію і поведінку свого боку – словом, долати ситуацію обміну ударами, коли сторони намагаються перемогти противника або звернути його в свою віру. Діалог – це такий метод комунікації, коли сторони конфлікту створюють новий спільний комунікативний простір²⁸.

Діалог – особливий спосіб втручання у конфлікт. У класичній дипломатії навички ведення переговорів і діалогу входять в основний репертуар цивілізованих міжнародних відносин. На рівні офіційної дипломатії (на «першому рівні») діалог занадто часто відходить на другий план, поступаючись вимогам політики влади. На відміну від першого рівня, представники неофіційного «другого рівня» висувають на перше місце спілкування, зустрічі віч-на-віч і досягнення взаєморозуміння. Інтерес до подібного неофіційного діалогу підживлюють гострі або потенційно небезпечні суперечки всередині суспільств²⁹.

URL: <http://www.beyondintractability.org/library/glossary> (дата звернення: 20.12.2017).

²⁸ Мириманова Н. Медиация и диалог: официальное и неофициальное направления // Медиация и диалог на Южном Кавказе: осмысление пятнадцатилетнего опыта по трансформации конфликтов / International Alert. 2012. С. 27. URL: <http://www.international-alert.org/sites/default/files/publications/201208MediationSCaucasusRu.pdf> (дата звернення: 20.12.2017).

²⁹ Роперс Н. От разрешения к трансформации конфликтов: оценка роли и воздействия проектов по налаживанию диалога. *Berghof Handbook for Conflict Transformation*. 2007. С. 291. URL: <http://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/>

Діалог – підхід у вигляді необмеженого комунікаційного процесу між сторонами конфлікту для формування взаємопорозуміння, визнання, співчуття та довіри. Це можуть бути одноразові зустрічі або довгостроковий процес. Також діалоги можуть призводити до конкретних рішень та дій, мета яких – не досягти певної згоди, однак здобути краще розуміння різноманітних точок зору тих, хто задіяний у конфлікт³⁰.

Діалог на політичному рівні – це, як правило, формальні процеси, які часто проводяться за зачиненими дверима, серед політичного керівництва. Їх мета полягає в тому, щоб приймати рішення з метою покласти край насильству.

Діалог на національному рівні об'єднує ключові сили в межах нації: політичні партії, бізнес-сектор, академічні кола, громадянське суспільство і т. д.

Діалог на місцевому рівні відбувається всередині або між спільнотами. Діалог місцевого рівня, як правило, не призначений для вирішення великих проблем, що стоять перед нацією. Діалог на місцевому рівні може допомогти вирішити місцеві проблеми й поліпшити міжособистісні стосунки всередині та між спільнотами³¹.

За визначенням української експертної діалогової спільноти «діалог (фасилітований діалог) як процес тра-

Handbook/Articles/russian_ropers_handbook.pdf (дата звернення: 20.12.2017).

³⁰ Mediation and Dialogue Facilitation in the OSCE : Reference Guide / OSCE Conflict Prevention Centre. 108 p. URL: <http://www.osce.org/secretariat/126646?download=true> (дата звернення: 20.12.2017).

³¹ Йоенполві К. Група підтримки медіації Центру запобігання конфліктам ОБСЄ / Кірсі Йоенполві // Матеріали Міжнародної конференції «Інструменти діалогу як засобу подолання кризових явищ: міжнародний досвід та перспективи застосування в Україні», 10–12 груд. 2014 р.

нсформації та вирішення конфліктів – це спеціально підготовлений груповий процес, який відбувається за допомогою ведучого-фасилітатора та має на меті покращення розуміння/стосунків між учасниками або покращення розуміння/стосунків між учасниками з одночасним прийняттям рішень щодо спільних дій або вирішення конфлікту у спосіб, що передбачає рівну можливість учасників зустрічі висловлювати власні думки»³².

³² Див.: Стандарти практики діалогу, рамковий документ, розроблений Інститутом миру і порозуміння (<http://ipcg.org.ua/novosti/299.html>) спільно з партнерами. Під час розробки Стандартів діалогу були використані матеріали: 1) Campt D., Schirch L. The Little Book of Dialogue for Difficult Subjects : a practical, hands-on guide. URL: <http://www.informatorkr.com/the-little-book-of-dialogue-for-difficult-subjects-a-practical-hands-on-guide-little-books-of-english.pdf> (дата звернення: 20.12.2018) ; 2) Lederach J. P. The Little Book of Conflict Transformation : Clear Articulation of the Guiding Principles by a Pioneer in the Field. Intercourse, United States : Good Books, 2003. 74 p. ; 3) Праніс К., Стюарт Б., Уедж М. Кола примирення. Від злочину до повернення в громаду. Київ : Вид. Захаренко В. О., 2008. 272 с. ; 4) Best Practices for Government Agencies – Guidelines for Using Collaborative Agreement-Seeking Processes : Report and Recommendations of the SPIDR Environment. 1997. URL: <https://readingroom.law.gsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com.ua/&httpsredir=1&article=1008&context=seedgrant> (дата звернення: 20.12.2018) ; 5) Горова А. Модель діалогу // Матеріали круглого столу «Діалог заради порозуміння: досвід та перспективи», 2015 ; 6) Горová А., Коваль Р. Искусство диалога. URL: <http://www.actngo.info/article/iskusstvo-dialoga> (дата звернення: 20.12.2018) ; 7) Shearouse S. H. Training Manual for Facilitation & Group Consensus Building. NVMS, 1998 ;

Робочий документ «Стандарти діалогу: визначення та принципи», представлений на Щорічному Форумі медіаторів та фасилітаторів діалогів, Київ, 06–07.12.2017. Ініціатива створення документа належала Інституту миру та порозуміння, який підготував першу редакцію «Стандартів діалогу». До другої редакції Стандартів були залучені експерти та представники з інших мереж і організацій, що впроваджують діалог в Україні. Загальна редакція Стандартів – Кисельової Т. С.

Практика діалогів в Україні спирається на різні підходи, і, згідно з першими висновками міжнародного дослідницького проекту «Впровадження медіації та діалогу в Україні: перешкоди та можливі шляхи їх подолання», «існує певне ядро» у розмаїтті підходів до діалогу, і при вирішенні конфліктів необхідно враховувати особливості системи та контекст, в яких вони проходять³³.

2.1.2. Можливості діалогу

У ситуації непорозуміння, недовіри, що спричиняє конфлікт, необхідно винаходити засоби для відновлення цінності стосунків та спільного прийняття рішень у складних ситуаціях. У цьому контексті діалог має певні можливості. Розглянемо їх.

Мотивує до змін. Діалог є простором, де конфлікт сприймається як каталізатор соціальних змін. Він не дає спростити ситуацію та зупинитись на першому рішенні, що здається задовільним. Допомагає розкрити невидимі аспекти конфлікту або рішення. Дозволяє обговорювати проблеми по суті, оскільки всі емоції учасників сприймаються як законні та обґрунтовані.

Моделює майбутнє. Розширює рамки соціальних змін, дозволяє планувати та вибудовувати стратегії³⁴.

Виходить за рамки «полярного мислення». Долає симптом чорно-білого протистояння, де панують тільки дві точки зору, «правильно – неправильно», розкриває різноманітні думки.

³³ Kyselova T., Dobeneck J. von. Track III Dialogues in Ukraine: Major Patterns and Resulting Risks : Research-based Policy Paper. Center for Peace Mediation, 2017. 12 p. URL: <http://jmce.ukma.edu.ua/sites/default/files/Track%20III%20Dialogue%20Ukraine%20Policy%20Paper%20CPM%20КМА.pdf> (дата звернення: 20.12.2017).

³⁴ Мириманова Н. Диалог – это политика, которую формируют люди для людей.

Стимулює активну участь громадян. Діалог стимулює учасників обирати активну позицію у вирішенні конфліктів³⁵. Передбачає всебічний розгляд ініціатив громадянського суспільства, коли «резолюції» не нав'язані зверху, в односторонньому порядку владою, яка існує, а навпаки – можливі варіанти виходу з кризи ґрунтуються на пропозиціях усіх учасників діалогу незалежно від їхнього статусу, посади.

Допомагає позбавитись стереотипів. Розвінчує міфи про професійні, соціальні групи, які формувались та панували десятиріччями.

Будує плідне спілкування. Діалог покращує навички комунікації, адже учасники можуть проговорювати свої емоції, потреби, вчать різних прийомів плідного спілкування³⁶.

Відбувається спільний аналіз проблем. Під час діалогу великі групи людей спільно розглядають факти стосовно подій, їх інтерпретації, з'ясовують, які питання є більш важливі для обговорення та чому³⁷.

Призводить до усвідомлення необхідності планування спільних дій. Обговорення потреб та інтересів учасників діалогу призводить до формування почуття єдності між ними³⁸.

³⁵ Райманн К. К трансформации конфликта: обзор современных теорий урегулирования конфликтов. *Berghof Handbook for Conflict Transformation*. 2007. С. 51–75. URL: http://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Handbook/Articles/russian_geimann_handbook.pdf (дата звернення: 20.12.2017).

³⁶ Мириманова Н. Диалог – это политика, которую формируют люди для людей.

³⁷ Гусева К., Копіна О., Петрова С. Дійові особи та функціональні ролі в діалозі // Як ефективно спланувати та провести діалог : онлайн курс. 2017. Тема 2 модулю 2. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/OSCE/DIAL101/2017_T1/about (дата звернення: 20.12.2017).

³⁸ Там само.

Діалог є гнучким, неформальним процесом. Це означає, що учасники групи можуть збиратися за визначеним заздалегідь графіком зустрічей та за негайною потребою (ескалація конфлікту, резонансна подія, які вимагають невідкладних рішень)³⁹.

2.1.3. Принципи діалогу

Діалог є глибоким процесом. Це означає, що спілкування може починатися з обміну позиціями (вимогами, аргументами), але надалі воно переходить до рівня пошуку розуміння висунутих вимог, визнання інтересів та потреб, що лежать за ними. Важливо, щоб учасники відчували довіру до процесу діалогу. Могли бути чесними та відкритими для винаходження шляхів розв'язання проблем.

Серед принципів діалогу, які роблять процес ефективним і результативним, найчастіше згадуються:

добровільна участь. Потенційний учасник діалогу має бути ознайомлений з особливостями формату діалогу, його метою, завданнями. Він самостійно приймає рішення щодо участі в діалозі та бере на себе відповідальність за дотримання принципів діалогу, за активну участь у ньому та сприяння в досягненні мети;

повага учасників один до одного, взаємне визнання досвіду, потреб сторін, готовність вислухати іншого та бути почутим без оцінок особистості, припущень щодо певної поведінки. Кожний учасник може залишатись на своїй позиції і в той же час дати право існувати думкам інших⁴⁰;

інклюзія. Включення в діалог усіх сторін, зацікавлених у розв'язанні конфлікту/спору, покращенні стосу-

³⁹ Там само.

⁴⁰ Праніс К., Стюарт Б., Уедж М. Кола примирення. Від злочину до повернення в громаду. Київ : Вид. Захаренко В. О., 2008. 272 с.

нків або прийнятті рішення. Особливо важливим є залучення учасників із різноманітним досвідом та з різних верств населення, у т. ч. вразливих та дискримінованих груп, людей з поглядами, які є відмінними від офіційних (нацменшин, жінок, врахування інтересів дітей тощо)⁴¹;

наявність ведучого – фасилітатора. Для виконання завдань і досягнення мети діалогу ефективно спілкування між учасником забезпечує фасилітатор. Не схильючись до думок сторін, він допомагає групі встановити правила роботи, слідкує за виконанням наміченого плану, допомагає учасникам слухати, чути один одного, усвідомлювати сказане. Резюмує та підсумовує висловлювання учасників⁴²;

рівні можливості висловитися. Кожний учасник має рівний час для висловлювання згідно з правилами, встановленими групою за допомогою фасилітатора⁴³.

2.1.4. Види діалогів

Діалог може приймати багато форм залежно від різноманітності потреб⁴⁴.

Віч-на-віч або неформальний діалог у невеличкій групі

Будь-хто може у вільній формі використовувати навички діалогу для ініціювання дискусії з важких питань. Важливо, щоб учасники були готові слухати один одного і мали навички побудувати цивілізоване спілкування з метою взаємного навчання та покращення розуміння.

Діалог як одноразова подія

⁴¹ Стандарти практики діалогу ;

Стандарти діалогу: визначення та принципи.

⁴² Там само ;

Гусева К., Копіна О., Петрова С. Дійові особи та функціональні ролі в діалозі.

⁴³ Там само.

⁴⁴ Стандарти практики діалогу.

Використання колективних підходів для вирішення публічних питань у світі стало більш поширеним. Сьогодні дуже часто можна зустріти застосування терміна «діалог» стосовно досить широкого кола подій, організованих з різними цілями.

Багатосесійний діалог

Існує багато прикладів, коли організатори діалогу запрошують учасників на серію з 3–8 діалогових сесій для обговорення питань, що турбують громаду. Зазвичай щодо діалогів у складних питаннях кількість сесій обмежується лише тому, що учасники легше погоджуються брати в них участь, ніж коли термін проведення діалогу необмежений.

Тривалий діалог

Деякі діалогові процеси не мають визначеного кінця. Подібні процеси на Заході інколи мають назву навчальних спільнот (англ. learning communities) або групи підтримки (англ. support groups), що свідомо застосовують діалог у своїй роботі. Часто подібні процеси починаються з діалогів, що вразили учасників результатами та силою подібних обмінів думками. Тривалий діалог є потрібним і корисним у ситуаціях, коли проблеми або конфлікти є глибоко пов'язаними з історією (певних громад, етнічних груп, народів...), з людським сприйняттям власної ідентичності, релігії, культури і коли конфлікт є складним і охоплює багато інтересів та учасників або груп, що з ними пов'язані.

Окремо інколи виділяються так звані *масштабні діалоги* (англ. large-scale dialogues), які можуть об'єднувати сотні або навіть тисячі учасників у координований процес одночасних обговорень у невеличких групах питань, що стосуються всієї громади. Подібні заходи допомагають значно більшій кількості учасників висловити своє розуміння щодо певних питань та створити більш відчутне почуття громади (особливо у великих містах). Можна навести приклади проведення діалогів, що з допомогою

дуже кваліфікованих фасилітаторів і передових технологій об'єднали до 2,5 тисяч учасників.

2.2. Використання діалогу для впровадження принципів *community policing* в Україні

Ідея апробації методу діалогу для адаптації принципів *community policing* у громадах базувалась на спільних рисах базових характеристик, компонентів *community policing* та принципів, можливостей діалогу. Розглянемо їх.

Активізація громади. *Community policing* передбачає збільшення участі громади у прийнятті рішень та відповідь поліції на конкретні проблеми місцевої громади, багатосторонні зустрічі. Діалог є площадкою, де всі зацікавлені члени громади, ті, хто виключений із процесів офіційних обговорень, можуть брати участь у визначенні, визнанні та вирішенні проблем.

Розробка планів спільних дій. Правоохоронна діяльність у *community policing* – це партнерство – діяльність «разом з громадою». Діалог – тривалий процес – серія зустрічей, націлених на створення стійких взаємовідносин, спрямованих на створення планів спільних дій із розподілом відповідальності за кожний пункт плану на учасників діалогу.

Профілактика. Як *community policing* орієнтована на превенцію правопорушень у співпраці з місцевою громадою, так і діалог, завдяки великому обсягу отриманої від учасників інформації про проблеми, допомагає побачити не тільки наявні проблеми, а й засоби запобігання рецидивам.

Пряме спілкування. Діалог здатний забезпечити реалізацію компонента «**видимість**» поліції, а саме надає можливість мешканцям громади побачити поліцейських

та поспілкуватись із ними під час спільної роботи на діалогових зустрічах.

Якісні, довгострокові зміни. «Орієнтація на вирішення довгострокових проблем» як ще один компонент «ком'юніті полісінг» відгукується можливостям діалогу, який націлений на якісні зміни, структурні перетворення, сталі результати.

Також на етапах реалізації «ком'юніті полісінг» діалог може бути корисним при **виявленні проблем та встановленні пріоритетів**. Інформацію про гострі проблеми та конфлікти у громаді надають учасники діалогових зустрічей, яких запрошують відповідно до певних критеріїв залежно від поставлених завдань. Наприклад, безпосередні учасники подій (конфліктів, спорів), представники різних професійних, соціальних груп та галузей, органів влади, громадські активісти, представники певних територій (мікрорайонів, віддалених населених пунктів) та ін. Інформація, надана учасниками діалогових зустрічей, може доповнювати дані спеціальних досліджень, а за відсутності коштів на проведення таких досліджень – якісно замінити їх. Учасники діалогової групи є експертами ситуації у громаді, здатними проранжувати проблеми за критеріями «терміновості», значущості, наявності ресурсів для вирішення (час, гроші, люди).

Оскільки діалог – гнучкий неформальний процес, діалогова група може збиратися в будь-який час, коли на те є потреба (ускладнення ситуації у стосунках мешканців з будь-якого питання, резонансний злочин і т. ін.) та вносити пропозиції до Програми безпеки місцевої громади, оперативно вирішувати, які дії слід вчинити.

Діалогова група може **розробляти пропозиції** до Програми безпеки місцевої громади.

Публічне звітування поліції за результатами виконання Програми також може проходити під час діалогової зустрічі або із запрошенням її учасників.

Формування довіри. Ще однією підставою для використання методу діалогу у втіленні реформи поліції є здатність цього методу формувати довіру у стосунках учасників діалогу. Як свідчать дані соціологічних досліджень (зокрема, Київський міжнародний інститут соціології наприкінці 2016 року проводив опитування, яке серед іншого вимірювало рівень довіри населення до соціальних інституцій⁴⁵), Національній поліції в цілому в Україні довіряють 23 % українців, не довіряють – 44 %. Відповідно баланс довіри-недовіри становить -21 %. При цьому саме в Східному регіоні було зафіксовано найбільшу різницю між позитивними та негативними відповідями – -39 %, довіру Національна поліція викликала у 18 % опитаних, недовіру – у 57 %.

За даними дослідження «Оцінка діяльності поліції Харківщини очима громадян», проведеного Харківським інститутом соціальних досліджень у 2016 році⁴⁶, рівень довіри до поліції в місті та області був досить невисоким – поліції довіряла менш ніж половина мешканців. Розподіл тих, хто довіряє, та тих, хто не довіряє поліції, серед мешканців Харківщини йшов практично порівну – 44,0 % довіряють та 44,6 % не довіряють.

Таким чином, діалог може стати корисним методом для отримання інформації, що стосується безпеки громади «з перших вуст» – від громадян, які зацікавлені у зростанні рівня безпеки; він сприятиме підвищенню рівня

⁴⁵ Довіра соціальним інституціям : прес-реліз / підгот. С. Оленко // Київський міжнародний інститут соціології : офіц. сайт. 01.02.2017. URL: <http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=678> (дата звернення: 20.12.2017).

⁴⁶ Оцінка діяльності поліції Харківщини очима громадян : результати соціологічного дослідження / Д. Кобзін, А. Черноусов, К. Коренева, С. Щербань, М. Колоколова ; Харків. ін-т соціал. дослідж. ; Харків. правозахис. група. Харків, 2016. 47 с. URL: <http://khisr.kharkov.ua/files/docs/1463407394.pdf> (дата звернення: 20.12.2017).

довіри населення до поліції, мотивації громадян до активних дій у співпраці з поліцією.

2.3. Приклади використання діалогу в роботі з правоохоронними органами

Фонд місцевої демократії та Лабораторія мирних рішень проводять діалоги з 2014 року для врегулювання конфліктів та їх профілактики. За цей період було реалізовано низку проектів з використанням діалогу. Розглянемо їх.

Проект «Діалоги заради миру»

З жовтня 2014 року по травень 2015 року в рамках ініціативи в форматі багатосесійного діалогу ідеологічні опоненти – люди з глибоко вкоріненими протилежними думками обговорювали причини ідеологічного протистояння «Майдан – антиМайдан», визначали позиції та інтереси один одного, формулювали умови, за яких життя міста може залишитися мирним. Результатом дев'яти зустрічей стала Декларація громадської згоди. Одним із пунктів Декларації став такий пункт: «Гарантією збереження миру і стабільності в регіоні є активна співпраця громади з усіма гілками влади та силовими структурами».

Проект «Система раннього попередження та профілактики конфліктів»

Продовженням діалогового майданчика, де працювали ідеологічні опоненти, став проект «Система раннього попередження та профілактики конфліктів» під керівництвом міжнародного експерта Наталії Міріманової.

З жовтня 2015 року по березень 2016 року в Харкові (поряд з Одесою, Херсоном, Миколаєвом) була організована багатостороння експертна платформа у складі акти-

вістів громадянського сектора, представників органів влади, поліції, СБУ та МНС.

Учасники платформи протягом трьох зустрічей аналізували потенціал розвитку соціально-політичних, економічних конфліктів у місті, ризики їх ескалації та розробляли сценарії розвитку конфліктів. У рамках платформи визначалися канали передачі результатів аналізу й рекомендацій за варіантами запобігання конфлікту тим, у кого є ресурси, повноваження, авторитет і компетенція для планування і втілення в життя попереджувальних або відповідних програм, стратегій, проектів і дій.

На відміну від систем моніторингу і реагування в силових відомствах і спеціалізованих урядових інститутах, де найчастіше формуються подібні системи, експертна платформа націлена на розвиток демократичних громадянських і політичних процедур, інститутів, суспільного діалогу, професійних та інноваційних підходів до захисту прав людини та громадської безпеки. Результатом роботи платформи стала передача напрацьованого досвіду керівництву органів влади, силових відомств міста, області.

Проект «Діалог між силовими структурами і громадянськістю» (лютий–грудень 2016 р.)

Підготовчою фазою проекту стала низка зустрічей з експертами – керівництвом управлінь Національної поліції, МНС Харківської області, патрульної поліції м. Харкова, представниками ХОДА та мерії Харкова, правозахисниками, громадськими активістами. На підставі результатів зустрічей було проведено оцінку потреб у діалозі між поліцією та громадою у місті, перспектив формування діалогової групи. Проект мав на меті підвищення довіри до поліції шляхом привернення уваги громадськості до її діяльності.

Стартом проекту став діалог у форматі «одноразової події» між поліцейськими, громадськими активістами, журналістами «Відносини між поліцією і громадою», в якому брали участь 85 осіб. Учасники дискусії працювали в групах «поліція», «журналісти», «громадські активісти», кожна з груп відповідала на 3 запитання. Після обговорення кожна з груп представила свої напрацювання в міні-презентації. Після презентації роботи кожної з груп учасники могли ставити запитання й обмінюватися думками.

В результаті проведений діалог став позитивним піаром для Головного управління Національної поліції в Харківській області та для патрульної поліції, адже на одному майданчику конструктивно працювали співробітники обох відомств. За відгуками учасників, проведений захід став першим, коли представники поліції, громадськості та журналісти могли висловлюватись і говорити про свої проблеми, рішення один з одним у безпосередньому спілкуванні, обмінюватися контактами. Громадські активісти переконалися в тому, що Управління поліції йде на діалог в особі своїх рядових працівників, а не тільки вищого керівництва. Очікування, що «буде як завжди, прийдуть «високі начальники з сухими звітами» не справдилось. Відомство показало, що готове бути «відкритою стороною».

Активну участь інспекторів поліції в мозковому штурмі, в презентації результатів обговорень у міні-групах показало образ інспекторів, зацікавлених в обговоренні проблем, у спільному пошуку рішень.

Діалог показав:

- непорозуміння у сприйнятті групами одна одної (наприклад, журналісти звинувачують поліцію в нерозумінні специфіки журналістської професії, поліція апелює до факту секретної стратегічно важливої інформації);

- спільні пункти в позиціях груп;

- солідарність у досягненні загальних цілей, готовність до взаємної підтримки;

- у всіх сторін-учасників була можливість засвідчити свої позиції, мотиви/потреби, що обґрунтовують їх дії в різних ситуаціях;

- діалог став креативним майданчиком для розроблення рішень щодо взаємодії поліції та громади.

У рамках проекту було створено діалогову групу у складі поліцейських і представників громадськості. Робота групи була сконцентрована на визначенні основних проблем у взаємодії поліції з громадськістю, спільному написанні пілотного проекту щодо вирішення обраної проблеми.

Також проект був сконцентрований на проведенні просвітницьких заходів (лекцій, показів та обговорень документальних фільмів), тренінгів із міжкультурної комунікації.

Завданнями просвітницького спрямування в проекті були: привернення уваги молодого покоління до переходу поліції від виключно контролюючого органу до сервісної служби; розвиток у молодого покоління відповідальності щодо забезпечення власної безпеки, партисипативної участі в безпеці своєї спільноти, знання своїх прав і обов'язків. Для реалізації цих завдань було організовано відкритий лекторій, на який запрошувалися студенти харківських вузів, представники громадських організацій, поліції.

З жовтня по грудень 2016 року відбулись лекції адвоката, правозахисника, громадського активіста Олега Головка «Поліцейські методи примусу в світлі стандартів та практик Європейського суду»; тренерки «Нової поліції», філософині Анни Шаригіної «Біополітика: кому належить тіло людини і громадянина/громадянки»; психолога, психотерапевта Максима Жидка «Між контролем

і сервісом: нова поліція і масова психологія»; експерта, монітора діяльності поліції, громадського діяча Андрія Черноусова «Програми взаємодії поліції і громади». Формат заходів дозволяв поєднати лекційний матеріал із дискусією з приводу питань, що виникали у слухачів.

Ще одним досвідом проекту став діалог між студентами та поліцейськими. Зустріч проходила у форматі обміну запитаннями в п'яти міні-групах. У кожній групі сім студентів спілкувалися з поліцейським безпосередньо. В результаті спілкування студенти змогли розвіяти міфи про нову поліцію – патрульних, вислухали думку поліцейських з приводу поведінки громадян, які порушують закон чи нехтують виконанням простих обов'язків щодо збереження свого життя й безпеки.

Додатковий список використаних джерел

1. Буш Р. Что может медиация. Трансформативный подход к анализу конфликта / Р. Буш, Д. Фолджер. – Киев : Изд. Захаренко В. А., 2007. – 264 с.
2. Мітьков О. Про діалог [Електронний ресурс] / Олександр Мітюков // Як ефективно спланувати та провести діалог : он-лайн курс. – 2017. – Тема 1 модулю 1. – Режим доступу до курсу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/OSCE/DIAL101/2017_T1/about (дата звернення: 20.12.2017).
3. Славінська А. Одеська модель діалогів / Анна Славінська // Підсумки Міжнародної конференції «Інструменти діалогу як засобу подолання кризових явищ: міжнародний досвід та перспективи застосування в Україні», 10–12 груд. 2014 р.
4. Allport G. The Nature of Prejudice / Gordon W. Allport. – 25th Anniversary Edition. – N. Y. : Basic books, 1979. – 576 p.

5. Burton J. Conflict Resolution as a Political Philosophy [Электронный ресурс] / John Burton // Interdisciplinary Peace Research. – 1991. – Vol. 3, No. 1. – P. 62–72. – Режим доступа: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14781159108412733>. – DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/14781159108412733>.
6. Dumasy T. 3 reasons why supporting peace is more important than ever [Электронный ресурс] / Teresa Dumasy // Devex : сайт. – 18 Dec. 2015. – Режим доступа: <https://www.devex.com/news/3-reasons-why-supporting-peace-is-more-important-than-ever-87508> (дата звернения: 20.12.2017).
7. Fisher R. Interactive Conflict Resolution / Ronald J. Fisher. – N. Y. : Syracuse University Press, 1997. – 294 p.

Розділ 3

Досвід впровадження принципів *community policing* в об'єднаній територіальній громаді Нової Водолаги Харківської області на прикладі проекту «Діалог між поліцією та громадою»

3.1. Мета, завдання та структура проекту «Діалог між поліцією та громадою»

Для апробації методу діалогу в процесі втілення принципів *community policing* у громаді смт Нова Водолага з грудня 2016 року по грудень 2017 року Фонд місцевої демократії та Лабораторія мирних рішень за підтримки Нововодолазького відділення поліції та керівництва Нововодолазької об'єднаної територіальної громади реалізували пілотний проект «Діалог між поліцією та громадою».

Мета проекту: налагодження ефективної комунікації між поліцією та жителями громади для підвищення якості та рівня безпеки, залучення мешканців громади до вирішення питань безпеки в рамках реформування поліції відповідно до принципів *community policing*.

Завдання проекту:

1) провести соціологічні дослідження (на першому етапі фокус-групи, на другому – масове опитування та експертне опитування) з приводу довіри до поліції, відчуття безпеки у мешканців громади та їх готовності брати участь у заходах щодо забезпечення своєї безпеки спільно з поліцією;

2) сформувати діалогову групу за участю поліції, представників органів місцевого самоврядування, шкіл, ЗМІ, громадських організацій, адміністративних установ, місцевого бізнесу;

3) в процесі роботи групи:

3.1) уточнити ідеальне бачення взаємодії поліції та громади;

3.2) провести аналіз перешкод для втілення цього бачення;

3.3) розробити форми звітності поліції перед мешканцями громади;

3.4) скласти план спільної діяльності учасників діалогу у вирішенні проблем, пов'язаних із безпекою мешканців району;

4) провести тренінги, лекції для працівників відділу поліції та представників громади відповідно до запитів, просвітницькі заходи (лекції, тренінги), що стосуються співпраці поліції та мешканців громади, профілактики злочинів, забезпечення особистої безпеки та збереження майна;

5) розробити друковану продукцію (листівки дільничних, індивідуальну форму оцінки роботи працівників відділення поліції, брендovanі конверти відділення);

6) висвітити діяльність діалогової групи в рамках проекту в районних та обласних ЗМІ, соціальних мережах;

7) організувати та провести культурні, просвітницькі та спортивні заходи за пропозиціями діалогової групи;

8) довести хід та результати проекту до відома керівництва Головного управління Національної поліції в Харківській області, широких громадських кіл.

Очікувані результати:

- Поліція стає співкоординатором процесу діалогу, демонструє свою відкритість у спілкуванні з громадою і зацікавленість у профілактиці злочинів, на зустрічах діалогової групи «відфільтровує» проблеми, які не пов'язані з діяльністю поліції.
- Поліція отримує бачення свого «образу» в очах населення і може відповідати на його запити у відкритій формі звітності, створеної спільно з представниками громади, в перспективі – спільно розробляти план дій щодо профілактики злочинів у районі.
- Поліція отримує форму звітності, за якою звітує перед населенням, висвітлюючи не тільки кримінологічні аспекти діяльності, а й співробітництво з громадою.
- Діалогова група розробляє пропозиції до Програми безпеки місцевої громади, яка виноситься на розгляд депутатів місцевої ради.

Критерії успіху:

- Сформовано діалогову групу, яка працює самостійно після завершення проекту (регулярно збирається на координаційні зустрічі, розробляє спільний план дій щодо взаємодії з поліцією в напрямку профілактики правопорушень, зниження рівня злочинності).
- Діалоговою групою розроблена публічна Форма звітності поліції перед громадою.
- Депутатський корпус ОТГ проголосував за пропозиції до Програми безпеки місцевої громади, надавши діалоговою групою.

Алгоритм реалізації проекту:

- 1) презентація проекту у відділенні поліції;
- 2) проведення попередніх досліджень – фокус-груп – щодо сприйняття поліцією та членами громади один одного, з'ясування інформаційних та інших потреб та очікувань поліцейських у зв'язку з нововведеннями в процесі реформи;
- 3) напрацювання критеріїв відбору учасників діалогової групи з орієнтацією на представлення різних професійних, вікових груп, дотримання гендерного балансу, участь представників органів місцевого самоврядування, поліції, ЗМІ, з урахуванням зацікавленості потенційних учасників у:
 - посиленні довіри до поліції;
 - захисті громадян, включаючи самих поліцейських;
 - просуванні реформи поліції;
 - створенні публічної форми звітності поліції, пропозицій до Програми безпеки;
 - спільних діях з поліцією згідно з розробленою Програмою безпеки;
- 4) формування діалогової групи у складі представників поліції, громадських активістів, журналістів, місцевих депутатів і працівників виконкому, представників освітніх заходів, бізнесу на підставі попереднього інформування про принципи та можливості діалогу;
- 5) проведення першої зустрічі діалогової групи для обговорення мети й порядку роботи групи (регламент зустрічей, теми, склад); з'ясування проблем безпеки громади, формування ідеального бачення «безпечної громади»; налагодження регулярної роботи групи для розробки пропозицій до Програми безпеки громади, Форми публічної звітності поліції;

- 6) проведення масового опитування населення та експертного опитування для оцінки рівня довіри до поліції, ефективності її роботи, бачення публічної Форми звітності поліції перед громадою та каналів розповсюдження інформації публічного звіту;
- 7) реалізація намічених діалоговою групою культурно-спортивних заходів;
- 8) спільно з поліцією розробка друкованої продукції для інформування населення (контактна інформація про дільничних, інформація про поширені злочини та засоби запобігання їм);
- 9) проведення просвітницьких заходів (лекцій, тренінгів);
- 10) інформування населення через місцеві ЗМІ про принципи *community policing* та роботу діалогової групи;
- 11) передача пропозицій діалогової групи до Програми безпеки громади;
- 12) розгляд та прийняття Програми на сесії селищної ради.

3.2. Компоненти проекту

«Діалог між поліцією та громадою»

3.2.1. Дослідницький компонент

Проект було розпочато з вивчення ситуації щодо конфліктності та безпеки в Нововодолазькій об'єднаній територіальній громаді.

Першим заходом була презентація проекту, знайомство з представниками влади, поліції та громадських лідерів. Вислухавши їх побажання, було прийнято рішення провести дослідження з метою виявлення проблем безпеки в громаді, потреб у лекціях, тренінгах, розвитку компетенцій тощо.

1 етап – пілотне дослідження (глибинні експертні інтерв'ю). У травні–червні 2017 року компанією «New Image Marketing Group» за замовленням громадської організації «Фонд місцевої демократії» було проведено експертне опитування представників місцевих органів влади, ЗМІ, громадських організацій, представників малого та середнього бізнесу, сфери освіти та охорони здоров'я. Всього було проведено 10 глибинних інтерв'ю. Результати показали наступне:

поліцейські основною перешкодою в роботі з жителями громади з поширення принципів *community policing* та поліпшення умов безпеки вважають пасивність громадян;

жителі громади прагнуть зняти з себе відповідальність за безпеку як особисту, так і свого майна, відмовляються сприяти поліції (стати свідком, проінформувати поліцію про підозрілі дії);

були названі також і матеріально-технічні проблеми, зокрема відсутність камер відео-спостережень, які зупиняють злодіїв та осіб, готових вчинити грабїж на вулиці, нестача кадрів у поліції (тільки 5 дільничних на 37 тисяч населення району), психологічне та емоційне вигорання працівників райвідділу, брак часу на особисті спілкування з жителями, оскільки дуже багато часу йде на оформлення протоколів, звітів у центр.

2 етап – масове опитування. У травні–червні 2017 року компанією «New Image Marketing Group» було проведено соціологічне дослідження громадської думки дорослого населення (віком понад 18 років) Нової Водолаги та Нововодолазького району про діяльність поліції та можливі шляхи її покращання.

Методом збору первинної інформації було індивідуальне інтерв'ю «face-to-face» за місцем проживання респондента з використанням структурованого опитувальника.

Вибірка маршрутна, географічно стратифікована по територіях Нововодолазької громади, комбінована: імовірна на рівні вибору адрес для початку маршруту (в смт Нова Водолага) і квотна на етапі вибору респондента в домогосподарствах.

Усього в ході дослідження було опитано 600 респондентів, з них у смт Нова Водолага – 416 осіб (69 %) та селах Нововодолазького району – 184 особи (31 %). Усі учасники дослідження мають вік від 18 років, з них 47 % чоловіків та 53 % жінок.

Предметом дослідження виступили оцінка якості життя та безпеки у населених пунктах, громадська думка про ефективність діяльності місцевої поліції, ставлення до різних характеристик роботи місцевої поліції та інформація про її роботу. Вивчались проблеми з безпеки мешканців ОТГ.

Серед найбільш небезпечних факторів були названі недостатнє освітлення вулиць (або його відсутність), безпека на дорогах, наркоманія та крадіжки. Виявилось, що об'єднані громади не відчують себе господарями на своїй території, не знають, як стати розпорядниками ресурсів, якими вони володіють. Через це процвітає корупція, розкрадання земель, лісів та інших спільних ресурсів. У громадян не сформовано відчуття відповідальності за все, що відбувається на території їх проживання, це стосується і сфери особистої безпеки. Відповідальними за свою безпеку та основними її гарантами жителі громади вважають поліцію. В цій ситуації гостро стоять питання як особистої безпеки мешканців громади, так і збереження спільної власності, дотримання соціальної справедливості та захисту прав громадян.

Результати дослідження та рекомендації:

1. Працюючи над покращанням іміджу поліції в Нововодолазькому районі, потрібно насамперед звернути увагу на проблеми, що хвилюють людей:

- незахищеність від свавілля влади, посадовців;
- провал антикорупційних реформ та запобігання корупції (стосовно цих двох проблем опитані відзначили погіршення протягом останнього року),
- незадовільне забезпечення таких прав і свобод громадян, як:
 - соціальна справедливість;
 - рівність усіх громадян перед законом;
 - контроль органів законодавчої та виконавчої влади громадянами.

Тобто потрібно акцентувати увагу на здатності поліції захищати людей від свавілля влади, боротися з корупцією, забезпечувати рівність всіх громадян тощо.

2. Оскільки до факторів, від яких найбільше залежить відчуття безпеки опитаних, належать інфраструктура, час доби та доступність і відстань до представників правоохоронних органів, то на підвищення рівня відчуття безпеки населення можуть вплинути:

- праця поліції в місцях з незадовільною інфраструктурою (відсутність освітлення, наявність місць громадського користування, розважальних закладів, відсутність громадського транспорту, камер спостереження);
- поліпшення роботи поліції в темний час доби;
- покращення доступності представників правоохоронних органів для населення.

Основними джерелами небезпеки, на думку населення, є автомобільні шляхи та пішохідні переходи. Таким чином, ще одним із ключових чинників, що здатний вплинути на відчуття безпеки населення району, є ефективність праці патрульної поліції.

3. Необхідно працювати над збільшенням результативності праці місцевої поліції у розв'язанні особистих проблем, з якими до них звертається населення, – дві третини з опитаних, хто мав досвід таких звернень до поліції, не отримали бажаної допомоги.

4. За попередній рік опитаним доводилося стикатися з різними випадками неправомірних дій і утиску їх прав та інтересів. До цих випадків найчастіше належать:

- незаконні вирубки лісів;
- неправомірний розподіл земель;
- браконьєрство.

У цих, а також деяких інших випадках переважна більшість осіб, які стикалися з подібними діями, не обізнані щодо реакції поліції, а ті, хто обізнаний з реакцією, значно частіше характеризують її як неефективну. Отже, треба працювати як над підвищенням ефективності дій правоохоронних органів у зазначених вище випадках, так і над кращим висвітленням того, що певні дії були здійснені.

5. До головних проблем, що викликають незадоволеність населення роботою місцевої поліції, належать неефективне ведення розслідувань, а також неякісне або несвоєчасне надання допомоги, корумпованість деяких представників поліції, залежність надання допомоги від статусу та платоспроможності людини.

Крім того, дуже незначна частина опитаних відзначили наявність позитивних змін за останній рік у сфері неправомірних дій з боку поліції щодо затриманих та вже згаданій сфері ефективності розслідування правопорушень.

Таким чином, для налагодження діалогу між поліцією та громадою Нововодолазького району потрібно спрямувати зусилля на вирішення цих проблем та інформування населення стосовно того, що вони вирішуються.

6. Одне з питань дослідження стосувалося завдань, вирішення яких, на думку населення, є найважливішим та першочерговим для поліції. На думку опитаних, до найважливіших напрямків належать:

- підвищення ефективності розкриття злочинів;

- гарантування справедливого та прозорого розподілу земель;
- проведення заходів з профілактики злочинів та правопорушень;
- боротьба з незаконною вирубкою лісу.

7. Серед дій, які опитані готові зробити в рамках особистої співпраці з представниками поліції, лише половина згодні виступати як свідки чи поняті, і дуже незначна кількість готові цілеспрямовано збирати інформацію для поліції, брати участь у спільному патрулюванні та надавати для потреб поліції транспортний засіб. Таким чином, при налагодженні діалогу між поліцією та громадою варто сконцентрувати увагу на підвищенні готовності нововодолажців до цих напрямків співпраці.

8. У дослідженні було виявлено, що місцеві жителі, які дотримуються проросійських поглядів і не розглядають Росію як сторону конфлікту на Донбасі, більш негативно оцінюють роботу місцевої поліції. Отже, у роботі над покращенням іміджу поліції варто за можливості більшу увагу звернути на цю цільову групу.

9. Серед різних ЗМІ учасники дослідження найчастіше отримують інформацію про місцеві події через мережу Інтернет, але інформацію про роботу місцевої поліції вони отримують насамперед із місцевих газет. Таким чином, слід більш активно використовувати потенціал Інтернету для інформування громади про діяльність місцевої поліції. При цьому менше половини опитаних зустрічали за останній рік взагалі якусь інформацію про діяльність місцевої поліції – це є, безперечно, недостатнім показником, який потребує вжиття заходів щодо його підвищення.

10. Інформаційна кампанія для покращення образу поліції має використовувати широкий спектр ЗМІ, оскільки різні групи населення отримують інформацію з

різних джерел. Якщо молодь отримує її майже винятково через Інтернет і соціальні мережі, то зі зростанням віку збільшується значення газет і радіо, і для людей віком 60 та більше років газети й радіо важливіші, ніж інтернет-сайти.

Визначаючи, які типи ЗМІ можуть бути більш ефективними в інформуванні різних соціальних груп, також можна відзначити, що для чоловіків порівняно важливішим джерелом інформації про місцеві події є Інтернет, а для жінок – друковані місцеві ЗМІ. Інтернет і радіо більш важливі як джерело цієї інформації для мешканців смт Нова Водолага, ніж для сіл Нововодолазького району.

11. Обізнаність опитаних щодо контактних даних місцевої поліції знаходиться на високому рівні, але є певна незначна частина, які не володіють ніякою інформацією про роботу її представників і не змогли б у разі потреби до них звернутися. Отже, контактні дані поліції (такі як номер гарячої лінії, адреса прийому громадян, телефони місцевих інспекторів тощо) теж належать до тих даних, які необхідно поширювати.

12. Найбільш бажаними форматами публічних звітів місцевої поліції перед громадою, за даними дослідження, є:

- невеликі повідомлення у місцевій пресі;
- публічні особисті зустрічі представників поліції з населенням;
- розгорнуті аналітичні статті у місцевій пресі.

Інформація, яку опитані хотіли б передусім отримувати у таких звітах, – це:

- статистична інформація про розкриті злочини та правопорушення;
- інформація щодо профілактики правопорушень;
- реальні історії з життя.

13. Під час планування формату та змісту публічних звітів стосовно роботи поліції також важливо врахувати, чому віддають перевагу різні групи учасників дослідження. Так, хоча для всіх виділених у дослідженні вікових груп старше 30 років найбажаніший формат – це невеличкі повідомлення у місцевій пресі, для опитаних 18–29 років краще подавати цю інформацію у формі публічних особистих зустрічей представників поліції з населенням або повідомлень на сайті місцевого відділу поліції. Для опитаних жінок короткі повідомлення у пресі кращі за публічні особисті зустрічі, тоді як для чоловіків ці дві форми рівною мірою бажані.

Для жінок друга за популярністю інформація у звітах, після статистики про розкриття злочинів та правопорушень, – це реальні історії з життя, а для чоловіків – інформація щодо запобігання правопорушенням.

Виходячи з цих результатів, було прийнято рішення будувати роботу не тільки з поліцейськими, але й з усією громадою. Тільки ефективна комунікація поліції та громади, пропагуючи принципи *community policing*, може допомогти запобіганню злочинності, розвиває безпечне середовище в громаді, налагоджує діалог різних зацікавлених учасників, сприяє впровадженню підзвітності поліції.

Грунтуючись на тому, що прозорі партнерські відносини сприяють зміцненню довіри через взаємодію та діалог, а також на тому, що співпраця між всіма зацікавленими учасниками (влада, громада, поліція, громадські організації) дозволяє запобігати злочинності, гарантує безпеку та поліпшує добробут всієї громади, було прийнято рішення про створення **Діалогової групи** із зацікавлених учасників усієї громади для спільного впровадження в дію принципів *community policing*.

3.2.2. Діалоговий компонент: створення та робота Діалогової групи

Другим важливим кроком у впровадженні принципів *community policing* на території Нововодолазької ОТГ стало створення **Діалогової групи**, в яку увійшли представники влади, поліції, місцеві депутати, директори шкіл та вчителі, бізнесмени та громадські діячі.

Беручи до уваги результати досліджень, Діалоговою групою була напрацьована **Комплексна програма профілактики правопорушень на території Нововодолазької селищної ради на 2018–2019 роки**, яка була затверджена на сесії селищної ради (додаток 1).

Взаємодія поліції з громадою «*community policing*» – це філософія, що базується на принципах дотримання й захисту прав людини, прозорості та відкритості. Вона передбачає заохочення поліцейських до відповідального виконання своїх обов'язків та звітування про результати проведеної роботи. Щоб допомогти поліції ставати більш відкритою в своїй діяльності, Діалогова група разом з поліцейськими підготувала пропозиції **форми публічної звітності поліції перед жителями громади**. Проект обговорювався громадою та був опублікований у ЗМІ (додаток 2).

З метою впорядкування звітності перед громадою були розроблені **«індивідуальні форми звітності поліцейського»** (додаток 3) та конверти з логотипами поліції для спілкування з громадою.

Врахування міжнародного досвіду

У рамках проекту було проведено розширене засідання Діалогової групи – панельну дискусію «Поліція і громада: іноземний досвід, українські реалії» з виступами Тома Морелла, експерта з *community policing* із Лондона, начальника Нововодолазького відділення поліції та Володимира Степаненка, голови громадського формування

з допомоги поліції в Дергачівському районі Харківської області.

У діалозі взяли участь депутати, представники влади, підприємці, громадські організації та поліцейські – всього більше 50 осіб. Дискусія-діалог була спрямована на аналіз проблем у Новій Водолазі та можливостей застосувати досвід Великобританії в попередженні правопорушень у Нововодолазькій ОТГ.

Учасники резюмували, що структура і система організації роботи поліції Великобританії є набагато ефективнішими. Деякі елементи, пов'язані з роботою з населенням, можуть бути корисними і для використання в Україні. Для цього необхідно підготувати пропозиції та лобювати ухвалення відповідного законодавства.

Діалогова група також обговорила дуже важливу тему про перспективи впровадження програми **«Шкільний офіцер поліції»**, торкнулися проблеми взаємодії поліції та шкіл на місцевому рівні (низький рівень правових знань батьків і дітей, нестача дільничних, поліцейських з відділу превенції для проведення профілактичної роботи в школах), обговорювалися перспективи приєднання педагогів до Діалогової групи, до розробок планів спільних дій з профілактичної роботи з молоддю.

3.2.3. Навчальний компонент: робота з поліцейськими та громадою

Важливим компонентом проекту стала просвітницька та тренінгова робота. На прохання поліцейських ми запросили відому експертку-фахівця з кримінології, кандидата юридичних наук Анну Маляр (Київ) з лекцією «Особливості злочинності в сільській місцевості». На лекцію прийшли як поліцейські, так і жителі громади, які знають Анну Маляр за популярними правовими телевізійними передачами. Такі лекції на тему права і безпеки стали традицією. Інтерес викликали і лекції відомого

харківського психолога Максима Жидка «Психологічні прийоми подолання агресії працівниками правопорядку в умовах приміських селищ», адвоката Олега Головка «Між контролем і сервісом: сучасна поліція і масова психологія», лекція «Програми взаємодії поліції і громади – міжнародний досвід» Андрія Черноусова, кандидата соціологічних наук, директора Інституту соціальних досліджень.

При формуванні лекційного блоку не забули й гендерний компонент.

Відома захисниця прав жінок Анна Шаригіна прочитала лекцію «Біополітика: кому належить тіло громадянина/громадянки», а також відбувся відкритий перегляд та обговорення фільму «Парк збоченців».

Тренінги для місцевої поліції

На замовлення Нововодолазького відділення поліції було проведено більше 20 тренінгів. Тематика тренінгів була дуже різноманітною – принципи побудови команди, як уникнути конфліктів, професійного вигорання, психологічний аспект роботи поліцейських. Шляхом анкетування було визначено, що поліцейських цікавлять такі проблеми:

- конфлікти і як їх уникнути;
- непорозуміння між відділами та керівниками;
- напруга і страх перед майбутніми змінами;
- нестабільність робочого графіка;
- відсутність навиків взаємодії з громадою;
- нерозуміння керівника і його «незрозумілі» вимоги;
- опір навчанню та змінам.

Щоб відповісти на ці запитання, і була підібрана серія тренінгів, які провели психологи з організації «Альтернатива насиллю» Марина Масалітіна та Інна Муратова: «Психологічний аспект відносин між поліцейськими та

населенням», «Професійне вигорання поліцейських і його профілактика», «Міжкультурні психологічні відносини». Було приділено багато часу темі конфліктів – розумінню конфлікту, стратегіям поведінки та пошуку особистих ресурсів у конфлікті.

Але найбільшу зацікавленість та дискусію викликав тренінг «Ефективна комунікація в команді». За результатами цього тренінгу, аналізу зворотного зв'язку від особового складу було вирішено перейти до лекційної форми подання матеріалу.

При цьому переважна частина учасників позитивно оцінила роботу з психологами, проте частина керівників підрозділів нижчої ланки чинила значний опір роботі психологів, пояснюючи ці форми роботи як «неефективні», «несерйозні», «незвичні», «відволікаючі».

Були також і практичні теми: як заповнити електронну декларацію про доходи, як правильно скласти протокол при оформленні ДТП та багато інших. Тренери, лектори – виключно професійні експерти, які були запрошені з Харкова та Києва.

Робота з дітьми

Виконуючи побажання Діалогової групи щодо роботи з дітьми, разом з громадськими організаціями та у співпраці з відділом превенції поліції ми започаткували серію показів фільмів про права людини в ліцеях та коледжах Нововодолазького району. Особливо корисними стали такі заходи в школах з віддалених сіл (Новоселівки, Липковатівки, Ватутіного). Покази були присвячені роз'яснювальній роботі щодо профілактики насильства в сім'ях, підліткового алкоголізму, а також ознайомленню підлітків з їхніми правами при спілкуванні з поліцією.

Були використані фільми мандрівного фестивалю «Docudays UA» та Чугуївської правозахисної групи. Це були анімаційні фільми, які у доступній формі, гарними

образами вчать підлітків поводитися з поліцією в рамках закону, захищати свої права та не стати жертвою свавілля поліцейського. В обговоренні після перегляду розмова торкалася принципів реформ у поліції, завдань *community policing*, іміджу поліції, умов створення довіри з поліцейським у звичайній розмові на вулиці.

У перегляді фільмів брала участь старший інспектор ювенальної поліції Нововодолазького відділення поліції Альбіна Федоренко, яка коментувала анімаційні фільми та на прикладах справ за участю старшокласників наводила випадки адміністративних порушень і наслідків їх учинення.

Аналітичні довідки, підготовлені в рамках проекту

Під час виконання проекту почастішали запитання щодо діяльності громадських формувань (Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»). Відзначалося, що цей закон дуже актуальний і його виконання може допомогти поліції зменшити порушення та покращити безпеку.

Але, як виявилось, і поліцейські, і члени громади не зовсім розуміють процес створення та діяльності цих формувань. Хто має право їх створювати, хто може стати учасником формування, права та обов'язки – запитань було багато. Ми вирішили поцікавитися, чи є досвід створення та роботи таких формувань у Харківській області. Виявилось, що такі формування створені та працюють тільки в Дергачівському районі Харківської області. На розширений діалог з обміну досвідом ми запросили керівника громадського формування з м. Дергачі Володимира Степаненка. Він поділився досвідом діяльності громадського формування, розповів, як місцева громада допомагає поліції, водночас зазначив, що розуміння та методики цієї співпраці ще не вистачає, потрібні інструкції як для влади, поліції, так і для громади, щоб цей процес проходив згідно із законом.

Як допомогти громадам і поліції розпочати цей процес? Для початку ми замовили фахівцям провести аналіз і роз'яснення та підготувати детальну інструкцію щодо порядку створення та роботи громадських формувань. На наше прохання відгукнулася Анна Маляр, яка і підготувала аналітичну довідку «Про громадські формування з охорони громадського порядку» (додаток 4). Сподіваємося, що ці матеріали допоможуть будь-яким бажаним членам громад зрозуміти принципи роботи громадських формувань і стати їх учасниками.

3.2.4. Інформаційно-культурний компонент

Велодень

За даними соціологічних досліджень, 56 % мешканців громади вважають, що об'єднати їх можуть свята, культурні та спортивні заходи. Ґрунтуючись на цьому, було проведено свято для всієї громади – Велодень. За підтримки начальника відділення поліції Нової Водолаги Андрія Бузовського поліцейські стали основною робочою групою з підготовки та проведення Велодня. Вони і очолили колону велосипедистів, яких була рекордна кількість для селища – більше 300 осіб.

Місто і район з 9.30 до 14.00 прожили Велодень у режимі нон-стоп. Від велопараду – до різноманітних конкурсів для велосипедистів, від тестів для охочих отримати свідоцтво велосипедиста з рук поліцейських – до призової лотереї. На свято приїхала група підтримки – велолюбителі Харкова, Дергачів, Мерефи.

Люди зібралися сім'ями, щоб привітатися один з одним, з азартом узяти участь у конкурсах, показали дітям, що є активний відпочинок і святкова атмосфера, що поліція – люди, які поряд з тобою ідуть на велосипеді й піклуються про те, щоб свято пройшло безпечно. «Згуртованість» і «діалог» – не абстрактні поняття. Це людське

спілкування на «задану тему» з виходом на позитивні емоції та результат.

Велодень став прикладом співпраці громадських організацій з поліцією, об'єднання громади навколо ідеї здорового способу життя, безпечного велоруку та РЕАЛЬНОЇ користі для кожного жителя.

Кухня миру

Ще одна акція – «Кухня миру» – була проведена в Новій Водолазі в рамках проекту разом з воїнами АТО. Поліція Нововодолажчини також долучилася до проведення цієї акції. Під час заходу мешканців Нововодолажчани частували різноманітними стравами, приготованими людьми, які охороняють нашу державу, порядок на вулицях селища та представляють різноманіття культур Нововодолазької громади.

Ініціатива включала в себе конференцію з питань кооперації для розвитку сільськогосподарського бізнесу та безпеки громади, захід «Кухня миру», що демонструє відкрите спілкування між поліцією, ветеранами АТО, показ фільму «Додому» про повернення ветеранів та розуміння безпеки у зв'язку з їх реінтеграцією в мирне життя.

Ініціатива відповідала запиту учасників Діалогової групи, керівництва ОТГ, поліції з приводу проведення профілактичних масових заходів, які відповідають інтересам громади та стимулюють активність населення.

Метою ініціативи було визначено сформувати основи соціально-економічної безпеки в громаді (в прикордонній до зони конфлікту області) за рахунок інтеграції ветеранів АТО у спільну сільськогосподарську діяльність.

Її завдання:

- розповісти про досвід діалогу поліції, влади і громади на прикладі проекту «Діалог між поліцією та громадою» в Новій Водолазі як основи економічної безпеки;

- ознайомити ветеранів, представників громад Харківської області з можливостями кооперації у розвитку сільськогосподарського бізнесу на прикладі Львівської області, із грантовими програмами в цій галузі;

- обговорити перспективні галузі розвитку малого сільськогосподарського бізнесу та сільськогосподарської кооперації в Нововодолазькому, Чугуївському, Дергачівському районах Харківської області, перспектив партнерства з поліцією для зміцнення порядку, зниження рівня крадіжок, інших правопорушень;

- обговорити можливості співпраці з поліцією для профілактики правопорушень, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю;

- провести акцію «Кухня миру» як символічне втілення ідеї побудови миру: об'єднання громади через прийняття ветеранів, профілактику злочинів і вчинених ними правопорушень унаслідок безробіття;

- показати фільм «Додому» про те, як громади Харкова й області приймають ветеранів АТО після участі в бойових діях.

Акція показала, що розбудова миру – не тільки реінтеграція ветеранів та укріплення правопорядку, а й зміцнення правопорядку через реформування поліції, забезпечення прав людини, заохочення мирних методів урегулювання конфліктів. Це – підготовка поля економічної безпеки, яке дасть урожай, якщо люди почнуть кооперуватись для розвитку малого бізнесу. Це – гуртування громади для цілісного прийняття та підтримки своїх захисників, для розвитку території, пошуку мирних рішень для врегулювання конфліктів.

Висновки та рекомендації

За останні три десятиріччя модель «*community policing*» набула статусу домінуючої моделі організації правоохоронної діяльності в західних країнах. Не є винятком і Україна, про що вказано у Законі України «Про Національну поліцію» та Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року.

Community policing – правоохоронна діяльність, орієнтована на потреби місцевої громади. Ядром моделі «*community policing*» виступають партнерські відносини між поліцією та громадою.

Базовими характеристиками *community policing* є:

- збільшення участі громади у прийнятті рішень та відповідь поліції на конкретні проблеми місцевої громади;
- правоохоронна діяльність у *community policing* – це діяльність «разом з громадою», а не «для громади», це – партнерство;
- поліція у *community policing* виконує сервісну функцію;
- це модель «проактивної поліцейської діяльності», орієнтованої на превенцію правопорушень у співпраці з місцевою громадою, на відміну від «реактивної поліцейської діяльності», орієнтованої виключно на реагування на вже вчинені правопорушення.

П'ять ключових компонентів цієї моделі правоохоронної діяльності:

- 1) близькість, видимість і доступність поліції;
- 2) орієнтація на вирішення довгострокових проблем;
- 3) проактивність та превенція;
- 4) багатосторонні (у т. ч. міжвідомчі) партнерські відносини;

5) активна участь мешканців громади у правоохоронній діяльності.

У рамках реалізації моделі «*community policing*» загальноприйнятою практикою є проведення досліджень громадської думки про місцеві проблеми та роботу правоохоронних органів. Подібні дослідження використовують кількісну методологію масових опитувань та якісну методологію проведення інтерв'ю та фокус-груп із місцевими мешканцями та експертами.

На нашу думку, суттєвою перевагою наділений метод «діалогу» в рамках як постійно діючої контактної групи, що дозволяє як оперативного отримувати інформацію стосовно місцевих проблем, так і гнучко корегувати пріоритети та хід виконання програми безпеки, а також сприяє порозумінню між різними сторонами та відомствами стосовно ключових проблем безпеки місцевої громади.

Задля ефективного використання діалогу у впровадженні принципів *community policing* у громаді слід враховувати таке:

1. Діалог – це процес, який потребує ретельної підготовки. Перед початком циклу діалогових зустрічей має бути проведений аналіз ситуації у громаді: криміногенної, соціально-економічної, політичної, а також явних та прихованих конфліктів. Мають бути визначені формальні та неформальні лідери – так звані стейкхолдери, рівень їхнього авторитету, впливу на громаду в цілому та на окремі цільові групи (наприклад, представники адміністрації шкіл можуть впливати на батьків учнів); визначені представники груп, які не беруть активної участі у суспільному житті, або які ігноруються (колишні правопорушники, жертви правопорушень та злочинів, молодь, пенсіонери). Їхня думка є корисною для діалогу та є запорукою тривалості прийнятих під час діалогу рішень.

2. Перед першою зустріччю діалогової групи мають бути проведені підготовчі попередні зустрічі з потенційними учасниками діалогу – представниками поліції, органів влади, освітніх, медичних закладів, бізнесу, громадськими активістами. Надалі – з іншими учасниками діалогу, яких пропонуватиме створена діалогова група.

3. Діалогові зустрічі має проводити нейтральний фасилітатор – досвідчений фахівець, який знайомий з процедурою діалогу, розуміється на груповій динаміці, врегулюванні конфліктів, має досвід проведення діалогів, слідкує за дотриманням принципів діалогу, зокрема принципів безпеки учасників, поваги один до одного та довіри.

4. Регламент роботи діалогової групи, кількість діалогових зустрічей, теми для обговорень, порядок прийняття рішень, відповідальних осіб за виконання рішень затверджує діалогова група. Важливо, що рішення як результат роботи діалогової групи мають враховувати інтереси та потреби всіх сторін – учасників діалогу, бути перевірені на реалістичність виконання (наявні ресурси для втілення – гроші, час, люди).

5. Результати діалогових зустрічей мають бути представлені у формі та у джерелах, які погодить діалогова група (наприклад, замітка у місцевій газеті або повідомлення на радіо). За згодою учасників їхні висловлювання можуть бути представлені без підпису імен для забезпечення принципу конфіденційності (у разі потреби) або із посиланням на конкретних спікерів.

6. Діалогова група не є формальним органом, однак це зібрання жителів громади, зацікавлених у якісних змінах для безпеки життя, у профілактиці правопорушень, різноманітних конфліктів. Діалогова група може транслювати свій досвід для впровадження інших важливих для громади реформ.

7. Діалог – це майданчик, де поважають кожного учасника, який може бути вислуханий та почутий, має можливість зробити свій внесок у спільну справу – безпеку громади.

Вважаємо, що досвід, здобутий у рамках пілотного проекту «Діалог між поліцією та громадою», може бути використано в роботі територіальних підрозділів Національної поліції України та розповсюджено на інші регіони.

Реалізований проект довів ефективність методу діалогу у впровадженні принципів *community policing* через масштабні напрацювання діалогової групи, активне залучення її членів до роботи. Інноваційність методу полягала також у тому, що вперше поліція активно співпрацювала з населенням на одному майданчику, чим довела свою відкритість і готовність до взаємодії.

Додатки

Додаток 1

Комплексна програма профілактики правопорушень на території Нововодолазької селищної ради на 2018–2019 роки (щорічна програма безпеки)

ПОГОДЖЕНО

Начальник Нововодолазького
відділення поліції Первомайського
відділу поліції
Головного управління Націо-
нальної поліції
в Харківській області

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням IX сесії VIII скликання
Нововодолазької селищної ради
від «22» грудня 2017 року № 75

Селищний голова

_____ **О.С. Єсін**

«__» ____ 2017 року

Комплексна програма профілактики правопорушень на території Нововодолазької селищної ради на 2018–2019 роки

Цілі та завдання програми

Основне призначення програми – забезпечення умов для зупинення зростання злочинності; поетапні зміни у структурі злочинності до рівня мінімальної небезпеки для суспільства.

Основними цілями програми протидії злочинності на те- риторії Нововодолазької селищної ради на визначений період є:

– якісне підвищення рівня правової культури населення в частині, що відноситься до сфери профілактики злочинів та охорони публічного порядку і безпеки громадян;

- забезпечення науково обґрунтованого соціального контролю над злочинністю, що перешкоджатиме стихійному (непередбаченому) погіршенню кримінологічної обстановки;
- зниження кількості та рівня негативних наслідків соціально-політичного, економічного, культурного, екологічного, морального і психологічного характеру, створюваних унаслідок вчинення злочинів;
- істотне збільшення ефективності системи заходів боротьби і профілактики злочинності.

Досягнення цих цілей повинно бути забезпечено за допомогою вирішення наступних завдань:

- довгострокове прогнозування стану злочинності та основних факторів, що впливають на неї, визначення системи заходів впливу в селищі та окремих його мікрорайонах з використанням сучасних методів математичної статистики, експертизи, аналізу, вивчення громадської думки;
- випереджальний розвиток системи заходів протидії та профілактики злочинності;
- удосконалення системи заходів профілактичної та виховної роботи з різними категоріями населення, насамперед із неповнолітніми та молоддю;
- удосконалення системи профілактики та реабілітації осіб, які допускають немедичне вживання наркотиків;
- удосконалення організації системи правоохоронних органів у частині вирішення профілактичних завдань та реалізації функцій протидії злочинності;
- налагодження і розвиток міжрайонного співробітництва правоохоронних органів у сфері протидії злочинності;
- опробування і подальше широке впровадження нетрадиційних форм і методів боротьби зі злочинністю, які довели свою ефективність;
- формування системи правового виховання населення;
- сприяння участі громадян та їх об'єднань у боротьбі зі злочинністю;
- створення інформаційного комплексу, що забезпечуватиме адекватне сприйняття населенням кримінологічної обстановки;

– стимулювання гласних форм сприяння громадян правоохоронним органам у профілактиці злочинів та охороні громадського порядку.

Заходи Комплексної програми профілактики правопорушень на території Нововодолазької селищної ради на 2018–2019 роки

№ з/п	Зміст заходу	Термін виконання	Виконавці	Орієнтовний обсяг фінансування (тис. грн) на 2018 р.	Орієнтовний обсяг фінансування (тис. грн) на 2019 р.
1	2	3	4	5	6
1.	Провести в населених пунктах роботу щодо облаштування житлових будинків кодовими замками, укріплення та опечатування дверей та підвалів, горищ, покращання освітлення дворових територій, під'їздів житлових будинків	2018–2019	Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, служба благоустрою селищної ради		
2.	Встановлення на вулицях селища Нова Водолага та села Новоселівка камер відеоспостереження	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		
3.	Систематично проводити рейди по місцях відпочинку молоді з метою виявлення та припинення порушень правил торгівлі спиртними напоями, тютюновими виробами, продажу зазначених виробів неповнолітнім. За результатами	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, служба у справах дітей, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		

1	2	3	4	5	6
	рейдів ініціювати застосування санкцій щодо установ, у яких допускають указані порушення				
4.	Вжити заходів щодо встановлення зовнішнього освітлення дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів і прилеглої до них території, в першу чергу – освітлення шляхів підходу	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, відділ освіти, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		
5.	Забезпечити спільне здійснення скоординованих заходів щодо профілактики пияцтва, злочинів на ґрунті сімейно-побутових конфліктів, своєчасного виявлення проблемних сімей та організації профілактичної роботи з ними	2018–2019	Опікунська рада при Нововодолазькій селищній раді, служба у справах дітей, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		
6.	З метою інформування осіб про наслідки скоєння правопорушень та злочинів розмістити на території селищної ради відповідні інформаційні стенди та забезпечити наявність друкованих матеріалів. Проводити заходи щодо залучення громадських організацій, на підставах партнерства, до участі в заходах зі сприяння поліпшенню роботи органів поліції та місцевого самоврядування	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області	2000	2000

1	2	3	4	5	6
7.	<p>З метою забезпечення ефективної роботи дільничних офіцерів поліції, на виконання Указу Президента України від 12.01.2004 № 27 «Про додаткові заходи щодо поліпшення діяльності служби дільничних інспекторів міліції», надати допомогу у проведенні ремонту та придбанні комп'ютерної техніки для використання в роботі. Також з метою забезпечення належного виконання службових обов'язків вирішити питання передачі в строкове орендне використання транспортних засобів для виконання завдань з охорони публічної безпеки, а також забезпечення дільничними офіцерами поліції надання в повній мірі поліцейських послуг, забезпечивши транспорт пально-мастильними матеріалами</p>	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області	50000	50000
8.	<p>Проводити робочі зустрічі депутатів селищної ради та дільничних офіцерів поліції з питань стану забезпечення правопорядку, з'ясування факторів, що турбують населення, та визначення заходів</p>	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		

1	2	3	4	5	6
	щодо забезпечення безпеки громадян				
9.	З метою виконання вимог Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» провести заслуховування звітів роботи громадських формувань за минулий рік, організувати роботу з налагодження спільних дій громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та виділення коштів на вирішення проблемних питань у роботі формувань і на заохочення активних учасників	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області		
10.	Розглядати та вирішувати питання щодо надання працівникам правоохоронних органів службового житла	2018–2019	Нововодолазька селищна рада, Нововодолазьке відділення поліції ГУ НП в Харківській області	35000	35000
11.	Створювати робочі місця для осіб, звільнених з місць позбавлення волі	2018–2019	Нововодолазька селищна рада		

Діалоговою групою, що ініційована Громадською ініціативою «Лабораторія мирних рішень» при Фонді місцевої демократії, членами якої стали представники влади, депутати, вчителі, підприємці, громадські організації, розроблено план заходів профілактики злочинності та правопорушень Нововодолазької селищної об'єднаної територіальної громади з метою впровадження принципів community policing на 2018–2019 роки:

№ з/п	Зміст заходу
1	2
1.1.	Вжити заходів щодо встановлення зовнішнього освітлення територій ОТГ, в першу чергу: районів дошкільних та загальноосвітніх закладів та прилеглих до них територій, особливо – освітлення шляхів підходу
1.2.	Вжити заходів щодо відкриття місця попереднього утримання тимчасово утриманих громадян, які підозрюються у вчиненні правопорушень, при відділенні поліції
1.3.	Надати допомогу в обладнанні приміщень дільничних офіцерів поліції меблями та оргтехнікою
1.4.	Вжити заходів щодо встановлення камер відеоспостереження на основних транспортних шляхах селища
1.5.	Забезпечити заходи щодо сприяння швидкому розкриттю злочинів: профілактичні бесіди, друк та розповсюдження листівок для громадян із закликом до надання органам правопорядку інформації з камер відеоспостереження фізичних осіб (приватних будинків), приміщень підприємств, магазинів; залучення інтернет-ресурсів громадян для зворотного зв'язку з поліцією
1.6.	Провести заходи щодо організації роботи громадських формувань з охорони громадського порядку, заохочення активних членів громадських формувань (у т. ч. матеріального), профілактичних бесід, розповсюдження листівок, залучення громадян до спільного патрулювання з поліцією місць масового перебування громадян, контролю за випадками розпивання алкоголю в громадських місцях, продажем алкоголю / тютюнових виробів неповнолітнім
1.7.	Забезпечити регулярне проведення тренінгів для працівників поліції для покращання якості їх роботи з громадянами
1.8.	Забезпечити проведення опитувань населення ОТГ з приводу задоволеності роботи поліції
1.9.	Забезпечити друк візиток дільничних, інформаційних матеріалів для профілактики крадіжок, шахрайств, інших правопорушень серед населення ОТГ
1.10.	Сприяти поширенню інформації про графіки прийому дільничних у ЗМІ, публічних звітів про роботу поліції, матеріалів, спрямованих на розвиток культури партнерства з поліцією
1.11.	Сприяти створенню концепту, у т. ч. бізнес-плану «інформаційного банеру» про кількість і види правопорушень, їх профілактику, з рекламною інформацією підприємців у центрі селища
1.12.	Створити в мережі Інтернет «карти правопорушень» (за принципом police.kh.ua) та довести до відома населення інформацію про цю карту
1.13.	Забезпечити регулярний вихід публікацій (мін. раз на місяць) у районних ЗМІ з пропаганди партнерства з поліцією, дотримання правил дорожнього руху та громадського порядку

1	2
1.14.	Сприяти проведенню просвітницької роботи з громадою під час круглих столів, лекцій, переглядів фільмів, спортивних акцій, екскурсій, тренінгів, що сприяють формуванню довіри до поліції, впровадженню принципів community policing
1.15.	Сприяти влаштуванню спеціальних зон для спорту й відпочинку (у т. ч. з відведенням місць для велотуризму), біля водойм у літній час для профілактики нещасних випадків серед підлітків з контролем санітарних та рятувальних служб

Очікувані результати:

–підвищення антикримінальної орієнтації суспільства, що сприятиме моральному й фізичному оздоровленню нації;

–підвищення матеріально-технічної бази правоохоронних органів, забезпечення безперервного та ефективного виконання покладених обов'язків з охорони публічного порядку та безпеки громадян;

–підвищення рівня кваліфікаційної, службової підготовки працівників правоохоронних органів;

–підвищення рівня довіри населення до поліції.

Виконання програми дозволить спрямувати зусилля правоохоронних органів, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на протидію найбільш небезпечним посяганням на особу, її власність і громадський порядок, проявам організованої, економічної злочинності та корупції.

Проект форми публічного звіту, затверджений діалоговою групою після обговорення

РОЗДІЛИ ПУБЛІЧНОГО ЗВІТУ

(яку інформацію жителі вважають важливою):

- I. Статистична інформація про розкриті злочини та правопорушення.
- II. Огляд внеску поліції у вирішення проблем, які громадяни вважають факторами небезпеки.
- III. Реальні історії з життя, які демонструють приклад розкриття злочину, ефективної співпраці населення з поліцією для попередження та/або розкриття злочинів, правопорушень.

ЧАСТОТА ЗВІТУВАННЯ (як часто населення бажає знайомитись із результатами роботи поліції): рекомендовано – раз на три місяці.

КАНАЛИ КОМУНІКАЦІЇ:

У коротких публікаціях місцевої преси, у соціальних мережах (на сторінці відділення у Фейсбук); на сторінках начальника відділення, прес-офіцера відділення та (бажано) більшості працівників відділення вказувати, що зроблено працівниками відділенням.

Наприклад:

«Нами зроблено: розроблено та використовуються брендovanі конверти із профілактичними лозунгами, зворотною адресою відділення, у яких громадянам направляються листи про результати звернень; розроблено та розповсюджуються візитки дільничних офіцерів поліції; підготовлено індивідуальні анкети щодо думки про роботу конкретного працівника поліції, з яким візитер стикався у відділенні поліції».

Також необхідні регулярні публікації щодо історій співпраці поліції та громади. Наприклад, Фонд місцевої демократії з травня 2017 року підготував та випустив публікації у газетах «Вісті Водолажчини» та «Водолазький кур'єр», у яких описаний іноземний досвід, огляд питання потреби у громадських помічниках поліції, заплановано публікації про ветеранів Нововодолазького відділення (серпень–вересень).

Додатково: під час публічних виступів начальника відділення перед громадою запрошуються працівники, щодо яких у громадян є особисті питання щодо їх роботи.

ПРОЕКТ ЗВІТУ

Вказати про пріоритети та основні принципи НПУ
(<http://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/1221365>).

Пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом. Поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є необхідними для вільної політичної діяльності в демократичному суспільстві. Поліція має бути прозорою у своїх діях.

Принципи реформування органів внутрішніх справ:

- верховенство права;
- деполітизація;
- демілітаризація;
- децентралізація;
- підзвітність і прозорість у роботі;
- тісна співпраця з населенням та місцевими громадами;
- професійна підготовка персоналу.

Із 2015 року працівники Нововодолазького відділення поліції в рамках Всеукраїнської реформи органів внутрішніх справ перейшли до нових методів роботи з громадою з метою розвитку довіри у стосунках з населенням, поліпшення безпеки, зменшення кількості правопорушень та залучення мешканців району до вирішення місцевих проблем безпеки.

Для поліції важливо, які проблеми хвилюють мешканців району і як їх вирішувати спільно з громадою.

У звіті ми повідомляємо Вам про виконану роботу згідно з питаннями, які цікавлять громаду.

1. СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗКРИТІ ЗЛОЧИНИ ТА ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА ЗВІТНИЙ ПЕРІОД

1.1. Відомості про кримінальні правопорушення:

*Витяг із Єдиного реєстру досудових розслідувань
за звітний період*

1.2. Статистичні дані про адміністративну практику:
ст. 152, ст. 178, ст. 173, ст. 173-2, ст. 175.

Нами за допомогою громадської організації «Фонд місцевої демократії» в червні 2017 року було проведено опитування з метою виявлення з боку громадян інформації, що стосується стану безпеки. Зокрема, найбільшу занепокоєність у Вас викликали правопорушення, пов'язані:

Проблеми	Нами зроблено
з незаконною вирубкою лісу	разом з КП «Водолагаагроліс» спільне патрулювання ...
з розподілом земель	на землях Липкуватівського коледжу проведено спільні заходи з ГО «Правий сектор»
з браконьєрством	впроваджено спільне патрулювання раз на тиждень зі спілкою рибалок та мисливців у місцях, що визначають егері
з наркоманією, алкоголізмом	нами зроблено ...

2. ОГЛЯД ВНЕСКУ ПОЛІЦІЇ У ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ, ЯКІ ГРОМАДЯНИ ВВАЖАЮТЬ ФАКТОРАМИ НЕБЕЗПЕКИ

За результатами дослідження, жителі громади занепокоєні такими проблемами	Нами зроблено
1	2
автомобільні шляхи та пішохідні переходи	підготовлено та направлено до селищної та районної рад пропозиції щодо встановлення додаткового освітлення біля ... та облаштування примусовими засобами пониження

1	2
	швидкості транспортних засобів (лист вих. № __ від __)
закинуті та промислові будівлі	нами зроблено ...
неосвітлені будівлі, під'їзди, вулиці	підготовлено та направлено до селищної та районної рад пропозиції щодо встановлення додаткового освітлення
кафе, бари, ресторани	нами зроблено ...
бродячі тварини	вказане питання не відноситься до компетенції Національної поліції України, відповідно до вимог Закону України «Про місцеве самоврядування» це повноваження органів місцевого самоврядування – шляхом або ухвалення відповідної програми, або утворення комунального підприємства
залізничні та автобусні вокзали	підготовлено та направлено до селищної та районної рад пропозиції щодо встановлення додаткового освітлення біля ... та облаштування примусовими засобами пониження швидкості транспортних засобів

3. РЕАЛЬНІ ІСТОРІЇ З ЖИТТЯ, ЯКІ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРИКЛАД РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ, ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ НАСЕЛЕННЯ З ПОЛІЦІЄЮ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА/АБО РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ, ПРАВОПОРУШЕНЬ

1. Громадяни відмічають «недостатньо тісний контакт із дільничними» (особистий контакт з дільничним та інформація про нього: години прийому, телефон, «знати в обличчя»).

Для вирішення цього питання:

- найближчим часом буде проведено круглий стіл за участю дільничних та депутатів селищної ради (знайомство, обмін пропозиціями щодо ефективної співпраці);

- надруковано та розповсюджено листівки з фотографіями дільничних, їхніми телефонами, інформацією щодо профілактики правопорушень.

2. Громадян непокоїть образ працівника поліції – «приклад, який подають поліцейські» («на людях вони палять, у т. ч. у заборонених місцях, не використовують ремінь безпеки за кермом, використовують нецензурну лексику).

Для вирішення цього питання:

- проведено бесіди із працівниками відділення;
- у відповідь на звернення громадяни будуть отримувати форми оцінки роботи поліцейських.

3. Співпраця з громадою

Контроль за дотриманням Правил дорожнього руху: у квітні для всіх бажаючих ми провели акцію – презентацію алкотестерів, наданих Місією Євросоюзу в Харківській області, а також готуємо спеціальні конкурси для «Велодня», наміченого на травень 2017 року.

Відкритість поліції, пропаганда здорового способу життя: акція Велодень у Новій Водолазі за участю працівників відділення, із проведенням тестів для велосипедистів та наданням посвідчень велосипедистів для тих, хто успішно склав тести.

Шановні громадяни, ми відкриті до ваших пропозицій, які можна залишити за адресою відділення поліції в Новій Водолазі:

вул. Воскресінська, 1

або за телефоном +38 (05740) 4-20-02.

Індивідуальні форми звітності поліцейського

Представляємо Вашій увазі форму оцінки роботи співробітників поліції, з якими Ви спілкувались, коли звертались до відділу поліції.

Таку форму Ви незабаром будете отримувати у листах-відповідях на Ваші звернення. Заповнивши таку форму та надіславши її у відділ, Ви дасте зворотний зв'язок поліції та впливатимете на покращання результатів її роботи.

Шановний _____!

Ми намагаємось покращити якість послуг, які надаємо громадянам. Саме тому зворотний зв'язок від Вас є надзвичайно важливим. Будь ласка, приділіть декілька хвилин відповідям на цю анкету. Ми врахуємо Вашу думку у своїй роботі.

I. Наскільки Ви задоволені обслуговуванням у відділенні під час спілкування із співробітником (1 – «абсолютно не задоволений»; 2 – «частково не задоволений»; 3 – «частково задоволений»; 4 – «цілком задоволений»; 5 – «важко відповісти»).

Заkreсліть або обведіть Вашу оцінку (обраний варіант відповіді).

**варіанти
відповіді**

1. Час прийняття співробітником рішення за заявою у відділенні	1	2	3	4	5
2. Компетентність/обізнаність співробітника у Вашому питанні	1	2	3	4	5
3. Ввічливість співробітника	1	2	3	4	5
4. Зовнішній вигляд співробітника	1	2	3	4	5
5. Профілактична бесіда, яку провів співробітник	1	2	3	4	5

Інше (вказіть) _____

II. Чи вирішене питання, з яким Ви звертались?

1. Так
2. Ні

III. Якщо «Ні» – вкажіть, чому _____

IV. Запропонуйте нам, що варто покращити в роботі відділення _____

ДЯКУЄМО за Ваші відповіді та увагу!

Аналітична довідка «Про громадські формування з охорони громадського порядку»

Анна Маляр,

*юрист-кримінолог, кандидатка юридичних наук,
адвоката, авторка законопроектів
та більше 100 статей і коментарів щодо юридичної
оцінки політичних та кримінальних подій (м. Київ)*

Матеріали підготовлено на замовлення Фонду місцевої демократії.

Повноваження поліції по відношенню до громадських формувань

Чинне законодавство України детально регламентує діяльність громадських формувань з охорони громадського порядку (надалі громадських формувань).

Відповідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» **на діяльність громадських формувань впливають поліція, державні місцеві адміністрації та органи місцевого самоврядування.** Розподіл впливу на громадські формування між трьома суб'єктами є запобіжним заходом проти монопольного впливу поліції та зловживань з боку державних структур.

Поліція по відношенню до громадських формувань наділена наступними повноваженнями:

- з керівництвом місцевого підрозділу поліції узгоджується статут майбутнього громадського формування. Без узгодження з поліцією статут не зареєструють.

Ризик – представники місцевої поліції можуть наполягати на своїй редакції статуту, приміром, щодо порядку прийняття громадян до громадського формування і вибуття з нього. Інструментом впливу може бути обов'язкова підтримка поліцією рішення про створення громадського формування;

- *спрямування, організація та контроль повсякденної (оперативної) діяльності громадських формувань.* Саме представники поліції визначають конкретне завдання для громадського формування.

Ризик використання громадських формувань для виконання специфічних завдань, не передбачених законом, зведений до мінімуму. *По-перше*, забороняється використовувати громадські формування для виконання завдань, не передбачених законом. *По-друге*, такі дії підпадають під ознаки ст. 365 Кримінального кодексу України за перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. *По-третє*, місцева рада (сільська, селищна, міська) може подати заяву до суду про заборону діяльності громадського формування з охорони громадського порядку у разі виходу за межі завдань, установлених законодавством.

Через неточність формулювання ст. 12 Закону «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» існує **ризик** членства у громадському формуванні осіб із кримінальним минулим. Закон забороняє членство особам, раніше засудженим за умисні злочини, та особам, судимість з яких не знята або не погашена в установленому законом порядку. Таким чином, особа, з якої знята чи в якій погашена судимість, вважається, з юридичної точки зору, вже «не судимою», має право стати членом громадського формування з охорони громадського порядку, але фактично вона може залишатись носієм кримінальної субкультури.

Як громада може контролювати діяльність громадських формувань?

Територіальні громади здійснюють контроль та координацію діяльності громадських формувань через органи місцевого самоврядування.

Лише на початковому етапі створення громадського формування рішення приймається безпосередньо членами громади. Громадські формування створюються самими громадянами та за їхньою ініціативою.

Органи місцевого самоврядування наділені досить широкими повноваженнями щодо контролю за діяльністю громадських формувань.

Питання реєстрації зазначених громадських формувань вирішує виконавчий орган сільської, селищної, міської ради місцеві ради, а не Державна реєстраційна служба. Це означає, що центральні органи влади не мають стосунку до прийняття рішення про реєстрацію громадського формування.

Органи місцевого самоврядування наділені правом **контролювати** дотримання громадським об'єднанням положень статуту, **вимагати** необхідні документи, звіти та пояснення. Представники органів місцевого самоврядування мають право **бути присутніми** на заходах громадських формувань та контролювати їх проведення.

Крім того, органи місцевого самоврядування (орган, який зареєстрував громадське формування) можуть **примусово розпустити** громадське формування, подавши про це заяву до суду.

Інструменти **прямого контролю** громадою діяльності громадського формування законом **не передбачені**. Жителі територіальної громади, які не є членами громадського формування, не мають прямого впливу на громадське формування. Єдине, що вони можуть, – це використовувати своє законне право звертатись до органів державної влади зі скаргами на неналежну діяльність громадського формування.

Існує **ризик** створення «фейкових» громадських формувань з охорони громадського порядку задля виділення коштів з державного та місцевого бюджетів на утримання зазначених формувань. Але разом з тим громадське формування не може функціонувати без фінансування.

Матеріальне заохочення. Якщо позбавити членів громадського формування заохочення, вони шукатимуть інші шляхи задоволення своїх потреб через зловживання повноваженнями. Тому закон передбачає цілий спектр таких заохочень і різні джерела їх фінансування. Абсолютно виключити вірогідність зловживання своїми повноваженнями з боку членів громадського формування неможливо, але їх можна мінімізувати таким чином: до вступу у громадське формування повідомляти особі про заохочення, на які вона може розраховувати; члени територіальної громади повинні самі активно стежити за роботою членів громадських формувань і повідомляти в правоохоронні органи про порушення; територіальна громада мусить активно долучатись до створення громадських формувань та до членства в них (чим більше місцевих жителів є членами громадського формування – тим менша вірогідність непрозорої та незаконної діяльності всередині формування).

Використання фізичної сили, спеціальних засобів, зброї членами громадських формувань з охорони громадського порядку

Чи мають право члени громадських формувань з охорони громадського порядку застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби, зброю?

Так, члени громадських формувань мають право застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби індивідуального захисту та самооборони. Але законом чітко обмежений період, коли таке застосування правомірне, – **під час спільного з поліцейськими виконання**

покладених на них завдань з охорони громадського порядку. Використовувати **зброю** членам громадських формувань з охорони громадського порядку **заборонено**.

Відповідно до закону, **про намір застосувати** силу і спеціальні засоби член громадського формування повинен попередити. Але закон дозволяє діяти і без попередження, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю самого члена громадського формування чи інших осіб. Таким чином, у законі є «лазівка» для застосування сили чи спеціальних засобів без попередження.

ВАЖЛИВО: з усіх спеціальних засобів члени громадських формувань під час здійснення повноважень можуть використовувати **лише спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії. До них відносять газові балончики, газові пістолети і револьвери.**

Законодавством установлений спеціальний порядок видачі спеціальних засобів членам громадських формувань.

Видача спеціальних засобів членам громадських формувань з охорони громадського порядку, які залучаються до несення служби з охорони громадського порядку, проводиться на підставі **списку**, наданого керівником формування, завіреного печаткою формування та затвердженого заступником начальника відділу поліції. Про отримання спеціальних засобів членами громадських формувань робиться відповідний запис. Після виконання завдань з охорони громадського порядку спеціальні засоби **здаються** оперативному черговому відповідного ОВС. Оперативний черговий звіряє їх номери й кількість, перевіряє стан і справність, робить відповідні відмітки в книзі нарядів ОВС.

Але спеціальні засоби (газові балончики, газові пістолети, револьвери) можуть видаватись членам громадських формувань і на **постійне** зберігання та носіння. Це

можливо за умови набуття особою членства у формуванні та після проходження відповідної правової та спеціальної підготовки в ОВС. Перевірку цих спецзасобів повинен щомісяця проводити представник поліції.

Порівняльна таблиця щодо законності використання фізичної сили, спецзасобів, зброї – членами громадських формувань з охорони громадського порядку та звичайними громадянами

Вид зброї, спецзасобу	Члени громадського формування з охорони громадського порядку	Звичайний громадянин (не член формування)
1	2	3
Холодна, вогнепальна (в т. ч. мисливська) зброя	Забороняється використовувати під час виконання своїх обов'язків з охорони громадського порядку	Забороняється без спеціального дозволу
Спеціальні засоби самооборони, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії:	може використовувати лише під час спільного з поліцейськими виконання завдань	може використовувати будь-коли для самозахисту
газові балончики	вільне придбання	
газові пістолети, револьвери	дозвіл ОВС (з 18 років є за наявності висновку медичної комісії). Дозвіл видається на 3 роки	
Інші спеціальні засоби: гумові кийки, кийки пластикові типу «Тонфа», електрошокові пристрої тощо	законом не передбачено	

1	2	3
Засоби фізичного впливу	має право	має право для самозахисту
Мобільні радіотехнічні та спеціальні засоби	закон дозволяє ОВС, у разі потреби, надавати членам громадських формувань на період чергування або проведення цільових заходів	-
Перевищення мір, необхідних для припинення правопорушення (вбивство, завдання тяжких тілесних ушкоджень)	тягне кримінальну відповідальність на загальних підставах	
Чи понесе відповідальність особа, яку затримують у момент вчинення правопорушення або одразу після цього, за опір	За опір члену формування встановлено кримінальну відповідальність	За опір звичайній людині, яка вирішила затримати злочинця, кримінальну відповідальність не встановлено
Що відрізняє члена громадського формування від інших громадян	Під час виконання повноважень обов'язкова наявність посвідчення та наруканна пов'язка встановленого Кабінетом Міністрів України зразка	-

Порядок створення та реєстрації громадських формувань з охорони громадського порядку

Інструкція

Громадські формування з охорони громадського порядку створюються на добровільних засадах за місцем роботи, навчання або проживання громадян.

Щоб створити громадське формування з охорони громадського порядку, необхідно:

1. Організувати **загальні збори** громади. На збори можна запросити представників трудових колективів, навчальних закладів, правоохоронних органів та громадськості.

2. Обрати на зборах головуючого та секретаря.

3. Винести на обговорення питання про створення громадського формування з охорони громадського порядку та прийняти рішення про його створення. Склад зазначеного формування повинен бути **не менше 10 (десяти) осіб**, які досягли 18-річного віку.

4. Особи, які стали членами громадського формування (не менше 10 осіб), обирають керівний орган формування.

5. Засновники громадського формування створюють та ухвалюють статут, на підставі якого буде діяти громадське формування. Для створення статуту слід використовувати Постанову Кабінету Міністрів України від 20.12.2000 № 1872 «Про затвердження Типового статуту громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, описів зразків бланка посвідчення і нарукавної пов'язки члена такого формування».

6. Необхідно узгодити **рішення про створення** громадського формування з керівництвом територіального органу внутрішніх справ. **Статут** необхідно узгодити з відповідним (територіальним) органом Національної поліції та з виконавчим органом ради, на території якої діятиме це громадське формування.

7. Далі можна подавати документи на реєстрацію до виконавчого органу **сільської, селищної, міської** ради за місцем діяльності громадського формування. Для реєстрації громадського формування подають: рішення про його створення, підтримане відповідним органом Національної поліції; узгоджене з цими органами положення (статут); інформацію про склад керівного органу; список членів формування.

Якщо діяльність зазначеного громадського формування поширюється на територію двох і більше адміністративно-територіальних одиниць, необхідні документи подаються для реєстрації до відповідного виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті ради, на території якої буде знаходитися **керівний орган** такого формування.

Реєстраційний збір зазначеними формуваннями не сплачується.

Реєстраційні документи розглядаються відповідним виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті ради у **місячний термін** з дня їх надходження. Рішення про реєстрацію або відмову в ній повідомляється засновникові письмово у 10-денний строк із дня прийняття відповідного рішення.

Під час розгляду питання про реєстрацію **мають право бути присутніми** представники зазначеного громадського формування.

Хто такі громадські помічники поліції?

Олена Копіна,

фасилітатор, соціолог,

керівник Лабораторії мирних рішень

«Статистика замість якості сервісу» – головне питання, з яким зіткнулись наприкінці ХХ сторіччя поліцейські відомства у багатьох розвинутих країнах. Жорсткий контроль центру за дотриманням процедур у відділках, розвиток технологій, коли піші патрулі були замінені машинами, а розмови телефоном витіснили бесіду «вічна-віч», призвели до того, що поліція віддалилась від населення.

У поліції запанував принцип «професіонали знають краще». Це означало, що думка населення не є значущою в боротьбі зі злочинцями. Однак ці принципи аж ніяк не сприяли зниженню показників злочинності.

Відтак у США, Канаді, Великобританії розпочались реформи поліції, які ґрунтувались на даних наукових досліджень. Наприклад, дослідження злочинності показували, що жертви злочинів не завжди звертались у поліцію. Це змусило поліцію шукати шляхи взаємодії з населенням, створювати умови для покращення власного іміджу в очах громадян. До того ж у деяких містах дослідження довели низьку ефективність таких методів роботи поліції, як випадкове патрулювання та швидке реагування. Водночас ці дослідження довели, що тісний зв'язок із населенням може покращити ставлення поліцейських до своєї роботи, до громадян.

У названих країнах почали впроваджувати у життя різні програми співпраці з населенням. Так, у Канаді

(м. Вікторія) було створено ділянки поліції для населення. Один поліцейський був закріплений за ділянкою, де працювали 15–20 волонтерів. Волонтери працювали по дві людини позмінно. Поліцейський звітував по результатам роботи перед своїм керівництвом. На ділянках запроваджували програми «Допомога сусідам / спостереження», «Навчання дітей, як протистояти наркотикам».

Програма із застосуванням пішого патрулювання проводилась у м. Ньюарку, штат Нью-Джерсі в США. З метою покращити рівень безпеки в районах проживання поліція мала стати помітною для населення та працювати з місцевими жителями. Цей експеримент передбачав перевірку дотримання правил дорожнього руху, покращання інфраструктури, покращання збору сміття. Підлітки, які були затримані за незначні правопорушення, долучались до громадських робіт. За результатами програми населення краще знало про присутність поліції в їхньому районі. Вони відмітили, що в районі поменшала кількість серйозних злочинів і вони почувались більш безпечно.

Описані програми – демонстрація добровільної допомоги громадян поліції.

До речі, якщо громадянин України захоче допомогти поліції у здійсненні заходів щодо охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, профілактики скоєння правопорушень, у нього є можливість стати громадським помічником дільничного інспектора (зараз дільничного офіцера поліції). Ця можливість обґрунтована наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11.11.2010 № 550. У наказі описано умови призначення громадського помічника, умови його навчання, обов'язки та права. Громадському помічникові дільничного інспектора видаються під особистий підпис посвідчення, спеціальний нагрудний знак МВС України «Громадський помічник дільничного інспектора».

Громадський помічник дільничного інспектора має право: вимагати від громадян та службових осіб неухильного дотримання громадського порядку і негайного припинення правопорушень; вимагати від порушників громадського порядку пред'явлення документів, що посвідчують особу, у випадках, коли встановлення особи необхідне для вирішення питання про притягнення до відповідальності за допущене правопорушення; доставляти до органу внутрішніх справ, у службові приміщення дільничного офіцера поліції, виконавчого органу селищної (сільської) ради або громадського пункту охорони порядку осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, з метою його припинення, якщо вичерпано інші заходи впливу, установа особи порушника, складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим; проводити індивідуально-профілактичну роботу з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів, та тими, хто перебуває на профілактичних обліках органів внутрішніх справ; складати протоколи про адміністративні правопорушення.

Якими є перспективи запровадження такої можливості на практиці? Згідно за результатами соціологічного дослідження, що проводилось у червні 2017 року в Новоодолазькому районі, на питання «Чи готові Ви до особистої співпраці з представниками поліції?» ствердно відповіли 62 % опитаних.

Фотоматеріали

Діалоговий компонент проекту

Завдання Діалогової групи – допомогти поліції та громаді разом будувати прозору, безпечну та самодостатню громаду.

Для обміну досвідом та створення Плану спільних дій на кожне засідання Діалогової групи запрошувалися відомі фахівці з Києва, міжнародні експерти, фахівці з прав людини.

Засідання Діалогової групи за участю Андрія Ткачова, старшого інспектора з особливих доручень відділу зв'язків з громадськістю Департаменту патрульної поліції України. Тема: «Стратегічне планування спільних дій поліції і громади. Поліція і школа». В засіданні бере участь начальник відділення поліції Андрій Бузовський

Розширене засідання Діалогової групи на тему «Міжнародний досвід співпраці поліції і громади». Британський експерт з питань community policing Том Морел (Лондон) та в. о. начальника Нововодолазького відділення поліції Ігор Назаренко обмінюються думками про специфіку роботи по співпраці поліції з громадою у Лондоні та Новій Водолазі

Зустріч британських експертів з керівниками проекту Ольгою Мірошник, Оленою Копіною та громадськими активістами, залученими до проекту

Семінар на тему «Поліція та громада: іноземний досвід, українські реалії». У дискусії взяли участь Том Морел, члени Діалогової групи, депутати, поліцейські, громадськість

Федоренко Максим Петрович

Робочий телефон:
4-51-80

Кадітан поліції;
лінійний офіцер
поліції Нововодолазького
ВП Первомайського
ВП ГУНП в Харківській
області закріплений за
адміністративною дільницею № 1

ГРАФІК ОСОБИСТОГО ПРИЙОМУ ДІЛЬНИЧНИМ ОФІЦЕРОМ ПОЛІЦІЇ Федоренко М.П.:

Дільниця №1

Нововодолазька селишна рада - с.м.т. Нова Водолага, с. Новоселівка – кожну 1 та 3 суботу місяця з 09:00 год. до 13:00 год.

Сосонівська сільська рада - с.Сосонівка, с. Бражники, с.Низівка, с.Голованівка, с.Маківка, с.Княжине, с.Ступелівка – кожну 1 та 3 середу місяця з 09:00 год. до 13:00 год.

Будьте пильними! Види злочинів, які є розповсюдженими у нашому районі

Телефонне та інтернет шахрайство (коли дзвонять невідомі та кажуть, що ваша дитина у міліції, або так звані «представники банку» просять дати пароль картки, надати особисті дані). Нікому не надавайте персональну інформацію!

Крадіжки через злом замків. Ставте два замки різних видів, не допускайте незнайомих до оселі, слідкуйте за парковкою у під'їздах незнайомих осіб.

Продаж підробленого алкоголю. Ця продукція є небезпечною для вашого життя.

Порушення правил дорожнього руху на відрізках доріг із знаком 3.3 (Рух вантажних автомобілів заборонено). У випадку порушення правил, з Вас буде стягнуто штраф у розмірі 255 грн., згідно ч. 1 ст. 122 КУпАП.

У всіх зазначених випадках ДЗВОНІТЬ «102», АБО 4-20-02.

Чим Ви можете допомогти поліції у забезпеченні особистої безпеки, безпеки Ваших дітей, близьких та

інформуйте про підозрілих осіб, про дії, які можуть привести до злочину!
Пам'ятайте: Ваші дії можуть попередити злочин та врятувати життя.

Проявіть відповідальність! Якщо Ви стали свідком злочину, візьміть участь в оформленні документів. Цим Ви допоможете розкрити злочин, вчасному затриманню злочинців.
Пам'ятайте: Біда може статися з кожним.

Прийміть участь. Дбайте про власну безпеку та будьте обачливими.

Збереження особистого майна – наша спільна справа!

Лунний посівний календар на 2017 рік

	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Листопад	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
Томати	14.18.16.24, 26.28	3.4.10.12.20, 25.30.31	0.9.12.18.25, 26.28	9.17.21, 24.25	2.7.11.16	9.18.22, 26.28	1.5.12.14, 23-28	3.1.7.9, 26.28	9.18.22, 26.28	4.15.19, 24.25.31	1.2.11
Баклажани	12.14.23.28	3.4.12.14.16, 20.25.30.31	9.18.22, 26.28	3.4.14.15, 19.24.31	1.2.11, 16.20	9.18.22, 26.28	5.12.14.23-28	2.1.7.9, 20.30.31	16.20.23, 20.30.31	4.15.19.22, 26.28	2.11.16.20, 27.30
Павлоки, гарбуз	14-16	4.6.8	9.18.26-28	3.4.14, 15.24.31	1.2.11.20	9.18.22, 26.28	14.16.23	3.4.12.14.16, 20.30.31	9.11.18, 26.28	8.14.15, 24.25	2.11.20
Гарбуз, редиска	12.15.20.22	15.16.18.22, 23.28	16-18, 23.28	16.8.10.11, 15.16.20.28.30	1.6.9.10.11, 15.16.20.28.30	9.18.22, 26.28	10.23.25.27, 29.30.31	17.22.23, 24.27.30	16.18, 22.28	4.9.10.15, 19.24.31	16.7.10.11, 15.16.20.28.30
Курочка	27-24	20-26	19-24	4.7.8.9.1, 16.7.15.16, 24.25.7	1.2.7	9.18.22, 26.28	1.5.12.14.23-28	2.1.7.9, 26.28	22.28-28	3.4.15.19, 24.25.31	1.2.11.16
Квасоля, горох, боби	27-24	17.26.31	22.28	3.4.9.10, 15.19.24.25	1.2.7	9.18.22, 26.28	5.12.14.23-28	2.1.7.9, 26.28	18.20.24, 24.15.19.22, 26.28	4.15.19.22, 24.25.31	2.11.16.20, 27.30
Цибуля, редис	27-24	17.26.31	22.28	7.9.19, 20.24	1.2.7	9.18.22, 26.28	21-24	22-25	19.22.23	7-10	1.2.11.16
Капуста білокачанна, цуккова	5-7.10-12	20.25.26, 30.31	9.12.13.18, 22.26-28	4.15.19.2, 24.25.31	1.2.11.16, 20	9.18.22, 26.28	20-24	18.22-24	16-18, 23.28	8.9.15, 17-15, 20.23	1.2.11.16

Зразок індивідуальної інформаційної листівки, підготовленої для всіх дільничних офіцерів поліції району. В листівці зазначено прізвище дільничного, його контакти, години прийому та поради громаді, як бути безпечною. Листівки розміщені на інформаційних стендах у приміщеннях поліції, органів влади, місця відпочинку громади

Ваша допомога попередить злочин та врятує чисте життя!

Повідомте поліцію, якщо ви – свідок злочину

Нововодолазьке відділення поліції

Первомайського відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Харківській області,

вул. Воскресінська 1, с.м.т. Нова Водолага,

Нововодолазького району, Харківської області

тел. 102, (05740) 4-20-02,

63202

Адреса одержувача, індекс

.....

.....

.....

.....

.....

Збереження особистого майна – наша спільна справа!

Встановлюйте сигналізацію, систему охорони, та надійні замкаючі пристрої!

Нововодолазьке відділення поліції

Первомайського відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Харківській області,

вул. Воскресінська 1, с.м.т. Нова Водолага,

Нововодолазького району, Харківської області

тел. 102, (05740) 4-20-02,

63202

Адреса одержувача, індекс

.....

.....

.....

.....

.....

Безпека громади – у співпраці з поліцією!

Нововодолазьке відділення поліції

Первомайського відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Харківській області,

вул. Воскресінська 1, с.м.т. Нова Водолага,

Нововодолазького району, Харківської області

тел. 102, (05740) 4-20-02,

63202

Адреса одержувача, індекс

.....

.....

.....

.....

.....

Поштові конверти для листування поліції з членами громади

Навчальний та інформаційно-просвітницький компонент проекту

Важливим компонентом проекту є просвітницька та тренінгова робота. За час дії проекту було проведено більше 10 лекцій та 20 тренінгів по особливостям взаємодії поліції з громадою, психологічний аспект роботи в команді, надання практичних навичок поліцейським для запровадження в їх роботі прозорості та відкритості.

Нова Водолага,
вул. Донця Григорія, 14
21.07.2017
14.30

Анна Маляр (Київ)
юрист-кримінолог,
адвокат, кандидат
юридичних наук. Сфера
наукових досліджень -
політичні злочини

ЛЕКЦІЯ
Особливості
злочинності в
сільській місцевості
та її попередження

Афіша лекції Анни Маляр для поліції та громади «Особливості злочинності в сільській місцевості»

Лекція для поліції та громади «Особливості злочинності в сільській місцевості» Анни Маляр – експертки-фахівця з кримінології, кандидата юридичних наук, ведучої програм на центральних телевізійних каналах (Київ)

Тренінг «Особливості поведінки поліції в міжкультурній комунікації». Тренер – Ірина Брунова-Калітецька (Київ)

Тренінг Інни Муратової та Марини Масолітиної «Ефективна комунікація в команді». Учасники – поліцейські та співробітники Нововодолазького відділення поліції

Поліція і школа

У рамках проекту особлива увага приділялась правовій обізнаності молоді. Було показано серію документальних фільмів щодо правових особливостей взаємодії поліції та підлітків – нічні кінопокази фільмів на відкритих майданчиках та покази в школах і ліцеях Нової Водолаги, в селах Новоселівка, Липковатівка, Ватутіне.

Кінопоказ у селі Новоселівка

Підстави для перевірки поліцейськими ваших документів. (ст.32 Закону України "Про національну поліцію")

1. Якщо ви володієте зовнішніми ознаками особи, схожими на зовнішні ознаки особи, що перебуває в розшуку, або безвізистичної особи.
2. Якщо ви вчинили, або маєте намір вчинити правопорушення, або так думаете чи припускає поліцейський.
3. Якщо ви перебуваєте на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю.
4. Якщо при вас є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл.
5. Якщо ви перебуваєте в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події.
6. Якщо якщо ваші зовнішні ознаки чи вашого транспортного засобу або ваші дії дають достатні підстави вважати, що ви причетні до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Корисно знати!
Згідно Закону України про Національну поліцію

Поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Поліція керується принципом законності: діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази.

Поліція забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку.

Принцип політичної нейтральності зобов'язує поліцію забезпечувати захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності.

Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань. В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність. Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях.

Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населеннями, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб.

Афіші заходів «Ніч кіно». На зворотній стороні – інформація про права людини та обов'язки поліції

Фото на згадку після показу фільму в селі Ватутіне

У перегляді фільмів разом з учнями брала участь старший інспектор ювенальної поліції Нововодолазького відділення поліції Альбіна Федоренко, яка коментувала фільми, відповідала на запитання підлітків про їхні права, наводила конкретні приклади правопорушень старшокласників та їх наслідків

Акції та культурні заходи проекту

Ніщо так не згуртовує громаду, як спільне проведення акцій і культурних заходів. У цьому ми впевнилися на прикладі проведення заходів разом з поліцією в Новій Водолазі.

Велодень. У червні 2017 року в рамках проекту та за безпосередньою допомогою і участю поліції в Новій Водолазі пройшло свято селища – Велодень. У заході взяли участь більше 300 учасників. Були виготовлені тематичні афіші, банери, прапорці, інформаційні буклети.

ПРИХОДЬТЕ НА ВЕЛОДЕНЬ 25 ЧЕРВНЯ

НОВА ВОДОЛАГА
ПЛОЩА "ЮВІЛЕЙНА"
ПОЧАТОК - 09:30 (РЕЄСТРАЦІЯ)

У ПРОГРАМІ:

- **ВЕЛОПАРАД**
організований рух колони велосипедистів
- **FLASH MOV**
побудова фігури велосипеда та салютування форбами "жолі"
- **ВЕЛОКОНКУРСИ**
фігурне водіння велосипеда, перегони для найменших та інші
- **ОТРИМАННЯ ПОСВІДЧЕННЯ ВЕЛОСИПЕДИСТА**
складання заліків на знання ПДР
- **РОЗІГРАШ ЦІННИХ ПРИЗІВ**
між зареєстрованими учасниками ВЕЛОДНЯ
- **НАГОРОДЖЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСІВ**
за результатами велоконкурсів

більше можете дізнатись за посиланням:
<http://crazyrover.org.ua>

захід проводиться за підтримки:

Запрошення на акцію «Велодень»

НОВОВОДОЛАЗЬКИЙ
ВІДДІЛ ПОЛІЦІЇ

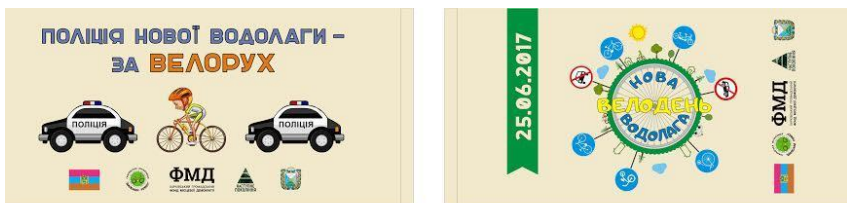
ПОСВІДЧЕННЯ ВЕЛОСИПЕДИСТА

VD 00001

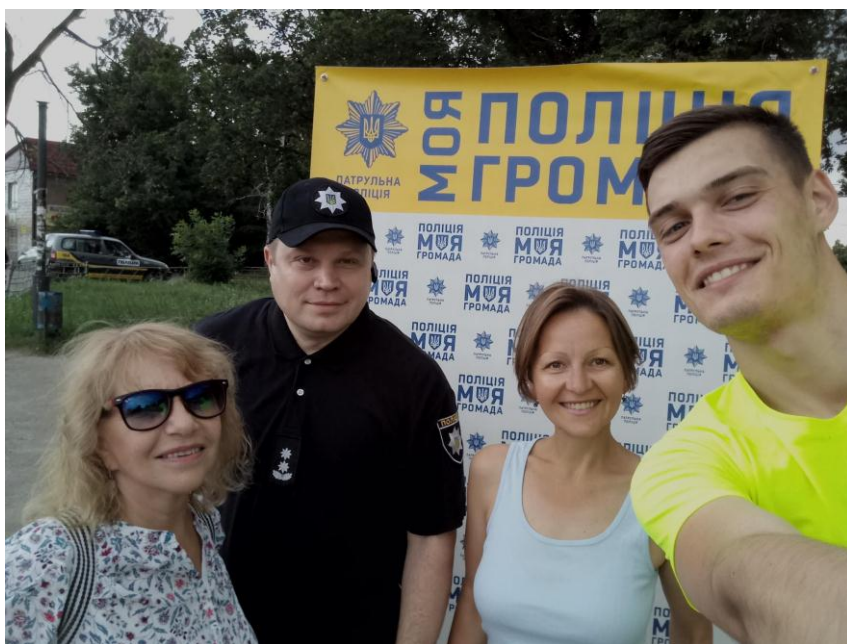
Посвідчення велосипедиста. Такі посвідчення отримували велосипедисти, які успішно пройшли відповідні тести на знання Правил дорожнього руху під час проведення акції «Велодень»

Дане посвідчення підтверджує, що його власник знає правила дорожнього руху, зобов'язується дотримуватися їх вимог і володіє навичками безпечного управління велосипедом.

Зразок прапорця для Велодня

Організатори акції «Велодень» Ольга Мірошник, Андрій Бузовський, Олена Копіна, Костянтин Лиганенко

Велодень в ОТГ Нової Водолаги. На старті

Велодень в ОТГ Нової Водолаги. Учасники – працівники поліції

Велодень в ОТГ Нової Водолаги

Організатори Велодня Костянтин Лиганенко, Олена Копіна, Ольга Мірошник

Велодень в ОТГ Нової Водолаги. Фото з квадрокоптера. Фініш. Свято вдалося!

Акція «Кухня миру». Ініціатива включала в себе конференцію з питань кооперації для розвитку сільськогосподарського бізнесу та безпеки громади, захід «Кухня миру», що демонструє відкрите спілкування між поліцією, ветеранами АТО та громадою, та показ фільму «Додому» про повернення ветеранів і розуміння безпеки у зв'язку з їх реінтеграцією в мирне життя.

Акція «Кухня миру»

В акції взяв участь голова ОТГ Олександр Єсін, який допоміг організувати весь логістично-організаційний процес та відкрив захід. Працівники поліції теж узяли безпосередню участь у проведенні акції та пригощали людей стравами, приготовленими учасниками АТО. Такі страви ті готували в зоні конфлікту.

ФОНД МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Фонд Місцевої Демократії – громадська неприбуткова організація, аналітичний центр (Think Tanks) створена в 1995 році.

Місія організації - участь в миротворчих процесах, дослідження економічних, політичних, євроінтеграційних та соціальних перетворень в Україні, сприяння проведенню реформ, розвитку громад та місцевого самоврядування, діалогу з владою через інститути місцевої демократії та організації громадянського суспільства.

За час діяльності Фондом було підготовлено та надруковано десятки аналітичних досліджень по діяльності влади та громадянського суспільства, напрацьовані рекомендації по розбудові місцевого самоврядування та проведенню реформ в Україні. Засновником та керівником Фонду є Ольга Мірошник.

Детальніше – на сайті Фонду: www.fmd.kh.ua

ФОНД МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Foundation of Local Democracy

ЕДРПОУ: 41494637, тел. +380501626045

E-mail: mirfmd@gmail.com

www.fmd.kh.ua

Виробничо-практичне видання

КОПИНА Олена Павлівна
МІРОШНИК Ольга Семенівна
СЕРДЮК Олексій Олександрович

**Діалог поліції та громади як соціальна
технологія впровадження принципів
community policing у місцевій громаді**

Методичні рекомендації

Редагування, внесення правок, верстання: *П. О. Білоус*
Дизайн обкладинки: *А. С. Тяпкін*

Підп. до друку 22.01.2018. Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 7,23.
Обл.-вид. арк. 4,81. Наклад 500 прим. Зам. № 2018/1.

Видавець і виготовлювач – Харківський національний університет
внутрішніх справ, просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

Виготовлено в друкарні «Краще місто»
Харків, вул. Лозівська, 5